

curier economic legislativ

REGIMUL JURIDIC AL ACTIVITĂȚII DE TURISM

1. CADRUL INSTITUȚIONAL — REGLEMENTĂRI — CATEGORII DE CONTRACTE UTILIZATE

1.1. ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII DE TURISM

Desfășurarea activității de turism este asigurată de existența unui cadru organizatoric format din unități specializate din subordinea Ministerului Turismului, din organe centrale sau locale ale administrației de stat cu atribuții în acest domeniu, precum și din organizații obștești.

Ministerul Turismului, organ central al administrației de stat, îndeplinește politica partidului și statului în domeniul turismului, având sarcina de a coordona întreaga activitate de turism. În această calitate Ministerul Turismului desfășoară o largă paletă de atribuții cu privire la nivelurile și ritmurile de dezvoltare în perspectivă a turismului, îndeplinirea sarcinilor curente din planul național, unic de dezvoltare economico-socială, cooperarea cu diferite organisme din țară și străinătate, promovarea progresului tehnic, științific și economic, asigurarea legalității socialiste în activitatea de turism.

În rețeaua Ministerului Turismului funcționează un întreg sistem de unități turistice — centrale, întreprinderi, agenții, precum și birouri de reprezentare în străinătate — organizate pe criteriul teritorial — administrativ și al specialității obiectului de activitate.

În subordinea Ministerului Turismului funcționează Oficiul Național de Turism (ONT „Carpați” București și Centrala de Turism „Litoral” Mamaia) având ca obiect de activitate încheierea și derularea contractelor externe pentru aducerea de turiști străini în România; în același timp, O.N.T. București încheie contracte externe pentru trimiterea turiștilor români peste hotare.

În cadrul Centralei de Turism „Litoral” funcționează întreprinderile de hoteluri și restaurante din Mamaia, Eforie Nord, Eforie Sud și Mangalia, Agenția de prestații turistice internaționale și interne și alte unități de prestații prin care sunt asigurate serviciile pentru turiștii români și străini.

În structura Ministerului Turismului, poziția acestor două unități cu statut de centrală este distinctă, ele fiind singurele abilitate să negocieze, și să încheie contracte de turism internațional, având calitatea de „unități de turism contractante la extern”. De asemenea, rețeaua Ministerului Turismului cuprinde o serie de întreprinderi sau alte unități specializate în asigurarea unor servicii sau în organizarea și efectuarea unor studii și cercetări ori perfecționarea și specializarea cadrelor din domeniul turismului. Acestea sînt: întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante București (ITHR); întreprinderea „Intercon-

tinental” București; întreprinderea de transporturi turistice auto (ITTA); întreprinderea de agrement și producție industrială pentru turism (IAPIT); Agenția română de publicitate pentru turism; „Publiturism”; Centrul de formare și perfecționare pentru cadrele din industria hotelieră și turism; Centrul de calcul și secția de Turism din cadrul Institutului de economia comerțului interior și a turismului. Potrivit obiectului lor de activitate, aceste unități (mai puțin ultimele trei) participă ca deținătoare de bază materială în calitate de prestatori de servicii în contractele încheiate pentru turismul intern și internațional.

Activitatea de turism în profil teritorial este condusă de oficiile județene de turism care avînd personalitate juridică participă în nume propriu la contractele economice, fie ca prestatori de servicii fie ca beneficiari, deoarece au calitatea de „unități de turism deținătoare de bază materială și valorificatoare”. În calitate de unități de turism cu atribuții de coordonare pe plan local, oficiile județene de turism, asigură serviciile necesare pentru odihnă și tratamentul turiștilor români și străini, organizează excursii în țară și în străinătate și conduc direct unitățile specializate din unitatea administrativ teritorială respectivă.

Ministerul turismului este reprezentat în străinătate prin Birourile de informații turistice înființate prin hotărîre a Consiliului de Miniștri, la propunerea Ministerului Turismului. Aceste organisme desfășoară multiple acțiuni de publicitate și de informare pentru promovarea turismului românesc pe piețele turistice, contactează organismele de turism din țara respectivă, fac propuneri de noi parteneri contractuali, întocmesc studii privind conjunctura pieșii turistice etc.

Birourile de informații nu participă în nume propriu la relațiile contractuale, dar sprijină unitățile de turism contractante la extern prin participarea la tratative și prin urmărirea derulării contractelor încheiate de acestea cu partenerii externi.

Distinct de activitatea de turism desfășurată de rețeaua Ministerului Turismului, în țara noastră funcționează două organisme specializate cu structuri proprii, care au ca obiect principal organizarea și desfășurarea activităților turistice. Ne referim la Biroul de Turism pentru Tineret (B.T.T.) — organ central al Uniunii Tineretului Comunist (U.T.C.), specializat în promovarea turismului în rândurile tineretului prin organizarea de excursii, tabere de odihnă, acțiuni tematice, schimburi de grupuri de tineret cu alte țări pe bază de reciprocitate, etc. și la Automobil Clubul Român (A.C.R.) — organizație obștească specializată în organizarea acțiunilor de turism auto interne și interna-

ționale. În cadrul A.C.R. funcționează Întreprinderea de turism internațional auto (I.T.I.A.) care organizează acțiuni turistice internaționale automobilistice. De asemenea, organizează acțiuni turistice (trimiteri la odihnă și tratament) în baze proprii Uniunea Generală a Sindicatelor și Uniunea Centrală a Cooperăției de Consum.

Facem cuvenita precizare — că sînt incluse în rețeaua mai sus prezentată acele unități care dețin bază materială turistică sau care au ca obiect principal de activitate organizarea de acțiuni turistice, fără a enumera organele centrale și locale, care prin diferite mijloace sprijină desfășurarea activității turistice.

1.2. CADRUL LEGISLATIV

Dacă pentru organizarea și desfășurarea cadrului instituțional au fost elaborate acte normative speciale, pentru desfășurarea activității turistice nu s-a adoptat un act normativ special care să reglementeze unitar acest domeniu de activitate.

Fără a întocmi un inventar al actelor normative prin care se asigură organizarea și desfășurarea turismului și reamintind că normele juridice sînt de aplicațiune generală, avînd caracter impersonal și obligatoriu, precizăm că în realizarea activității de turism sînt aplicabile toate dispozițiile cuprinse în legi, decrete ale Consiliului de Stat, hotărîri ale Consiliului de Miniștri cu incidență în acest domeniu de activitate.

Astfel, spre exemplu, sînt întotdeauna aplicabile normele cuprinse în Legea nr. 71/1969, privind contractele economice, în Legea nr. 1/1971 cu privire la activitatea de comerț exterior de cooperare economică și tehnico-stiințifică a R.S.R. (articolul 3 include printre operațiunile comerciale în raporturile cu străinătatea calificate drept activitate de comerț exterior și turismul internațional, iar articolul 44 stabilește în sarcina Ministerului Turismului elaborarea planului de încasări și plăți în valută și răspunderea pentru elaborarea lui), în Legea nr. 12/1980, pentru întărirea autoconducerii muncitorești și autogestii economice-financiare și valutare în activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională, în Legea nr. 7/1977 privind calitatea produselor și serviciilor, în Legea nr. 30/1978 (Codul vamal), etc.

În cadrul normelor juridice privitoare la activitatea de turism un loc aparte revine ordinelor ministrului turismului, acte normative date în baza și aplicarea legilor, dispozițiile lor trebuind să fie în strictă concordanță cu prevederile actelor normative de forță juridică superioară. Marea majoritate a aspectelor specifice activității de turism, prin excelență activitate de prestare de servicii, cu întinse și complexe relații economico-sociale sînt reglementate prin ordine ale ministrului turismului. De exemplu: O.M.T. nr. 30/1977 privind încadrarea pe grade de confort a locurilor din unitățile de cazare din stațiunile balneo-climatice; O.M.T. nr. 166/1978 cu privire la recrutarea, utilizarea și activitatea ghizilor și însoțitorilor de grup; O.M.T. nr. 202/1978 privind atribuțiile agentului de turism; O.M.T. nr. 577/1979 privind aplicarea tarifelor la transportul turistic auto etc.

Întreaga activitate turistică înfăptuindu-se pe baze contractuale, cuprinse în ordinele ministrului turismului, (în disciplinînd legarea și derularea raporturilor contractuale, atît celor din legislația economică, cît și celor din legislația civilă, căci nu toate contractele din acest domeniu de activitate sînt contracte economice. La acestea trebuie adăugate normele speciale guvernînd asemenea raporturi contractuale, cuprinse în ordinele Ministrului Turismului, (în special O.M.T. nr. 588/1979 — Norme privind evidența, repartizarea, contractarea și valorificarea spațiilor de cazare din rețeaua Ministerului Turismului, și O.M.T. 688/1979 — Norme comerciale privind activitatea de turism internațional), ca și contractele-model elaborate de Ministerul Turismului.

1.3 CATEGORII DE CONTRACTE UTILIZATE ÎN ACTIVITATEA DE TURISM

Activitatea de turism este prin natura ei specifică o activitate de servicii. Marea diversitate a „serviciilor“ fie

acestea principale (transport, cazare, masă) ori accesorii (tratamente, închirieri și depozitari de obiecte, excursii, rezervări, agrement) denumite generic „servicii turistice“ și alcătuiind „produsul turistic“, se procură beneficiarului final — turistul român ori străin — prin intermediul unui mecanism de raporturi contractuale care antrenează în funcționarea sa pe lîngă unitățile de turism, o seamă de prestatori de servicii din rețeaua turismului, ori din alte sectoare de activitate, precum și organe de turism din străinătate. Plecînd de la varietatea mare de activități turistice, se impune o identificare și, respectiv o clasificare a tipurilor de contracte folosite în acest domeniu economic.

O primă clasificare se impune a fi făcută după modul lor de reglementare în: a) contracte economice; b) contracte comerciale internaționale; c) contracte civile, după dreptul comun.

a) Din grupa contractelor economice fac parte:

- Contractul de hotelărie și alimentație;
- contractul de transport turistic;
- contractul pentru propagandă și publicitate turistică;
- contractul pentru agrement.

b) Din grupa contractelor comerciale internaționale fac parte:

- contractul de turism internațional
- contractul de transport internațional
- contractul pentru propagandă și publicitate turistică internațională

c) Din grupa contractelor civile fac parte contractele care se încheie cu turiști, persoane fizice, de către:

- unitățile de turism deținătoare de bază materială, în cadrul cotei destinate turismului neorganizat;
- unitățile de turism valorificatoare, în baza contractelor economice încheiate cu unitățile de turism deținătoare de bază materială.

2. CONTRACTUL ECONOMIC DE HOTELĂRIE ȘI ALIMENTAȚIE

2.1. DEFINIRE — CLASIFICARE

În vederea fundamentării și realizării sarcinilor ce le revin din planul național unic de dezvoltare economico-socială, unitățile de turism încheie contracte economice de prestări de servicii prin care asigură valorificarea eficientă a bazei tehnico-materiale de care dispun. Principalul contract economic de prestări de servicii în activitatea de turism este, fără îndoială, „contractul de hotelărie și alimentație“, prin care prestatorul se obligă să asigure beneficiarului servicii de cazare, masă, tratament balnear, precum și alte servicii turistice.

Contractul la care ne referim este denumit în practică „contract de prestări de servicii“. S-ar putea adăuga la această titulatură domeniul prestărilor de servicii (turism), rezultînd astfel denumirea de „contract de prestări de servicii pentru turism“. Prima denumire este mult prea largă pentru a reflecta specificitatea prestațiilor contractate, iar a doua prea aproape de categoria de contracte economice din care face parte acest contract, existînd riscul să se confunde specia cu genul.

Apreciem însă că nimic nu se opune să consacram o denumire care să reflecte obiectul și trăsăturile specifice, proprii serviciilor din activitatea de turism. De altfel, legea nr. 71/1969, în art. 14, după ce face o enumerare exemplificativă a unor categorii de contracte, precizează că unitățile socialiste pot încheia contracte și pentru „alte prestații specifice relațiilor economice“; în cazul de față, „prestația specifică“ dînd conținut relației economice dintre unități, este circumscrisă de serviciile turistice de hotelărie și alimentație care pe plan juridic se exprimă prin încheierea în condițiile legii, a „contractului de hotelărie și alimentație“. Optăm pentru noțiunea de „hotelărie“ în locul expresiei „asigurarea spațiilor de cazare“, deoarece prima are un înțeles mai larg decît simpla închiriere a unui spațiu de cazare, incluzînd în sine o gamă largă de servicii hoteliere puse la dispoziția turistului, gratuit sau contra cost de către prestator (închirieri de obiecte telefon, depozitare de obiecte, transmitere de mesaje, ghizi, curieri, spălățul și clăcatul lenjeriei, coafor etc.). Intrucît

prin același contract se asigură și serviciile de masă, ca serviciu turistic principal, ni se pare firesc să arătăm acest lucru chiar în denumirea contractului.

Optind pentru această denumire nu înseamnă că în practică contractul trebuie, sub sancțiunea nulității, intitulat astfel. Lipsa denumirii nu produce consecințe asupra executării contractului ori a calității prestațiilor.

Avind în vedere cele expuse, putem spune că prin contractul economic de hotelărie și alimentație, înțelegem acel contract prin care o unitate de turism deținătoare de bază materială, denumită „prestator”, în vederea îndeplinirii unor sarcini de plan, se obligă să presteze servicii de hotelărie și de alimentație anume determinate față de o unitate socialistă denumită „beneficiar”, care, în vederea realizării unor sarcini de plan, se obligă să utilizeze și să plătească prețul acestor servicii.

Oricare ar fi denumirea atribuită, aceste contracte se clasifică în două mari categorii:

a) **În raport de temeiul juridic al încheierii lor**, distingem între:

— contracte care se încheie în temeiul repartițiilor emise de Ministerul Turismului, prin direcțiile de specialitate (turism intern; turism internațional);

— contracte care se încheie direct în temeiul sarcinilor de plan. Potrivit prevederilor O.M.T. nr. 588/1979 (pkt. 2.4.2.1.), aceste contracte se încheie pentru capacitățile de cazare destinate turismului intern din orașe, cabane și popasuri turistice. Contractarea se face direct — fără repartiții — între unitățile deținătoare de bază materială și cele valorificatoare, în temeiul sarcinilor de plan. În aceste cazuri, părțile stabilesc prin acordul lor toate clauzele contractuale cu respectarea reglementărilor în vigoare. Sigur că orice clauză contrară legii este nulă de drept (art. 23 din Legea nr. 71/1969).

b) **În raport de destinația prestației**, distingem între:

— contracte de hotelărie și alimentație pentru turismul tern, care se încheie între unitățile de turism deținătoare de bază materială în calitate de prestator și unitățile de turism contractante la extern în calitate de beneficiar.

— contracte de hotelărie și alimentație pentru turismul intern, care se încheie între unitățile de turism deținătoare de bază materială în calitate de „prestator” și organizatorii centrali de trimiteri sau unitățile de turism valorificatoare în calitate de „beneficiar”.

2.2. PĂRȚILE CONTRACTANTE (SUBIECTI)

După cum este cunoscut contractul de hotelărie și alimentație se încheie între unități de turism sau între unități de turism și anumite unități cu atribuții speciale în organizarea activității de turism, în toate cazurile cu respectarea condițiilor prevăzute de lege cu privire la capacitatea părților contractante. Vom arăta în continuare unitățile care au calitatea de prestator și calitatea de beneficiar în contractul pe care îl analizăm.

a) **Calitatea de „prestator”** o au unitățile de turism deținătoare de bază materială care sînt: Oficiile județene de turism, Întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante București, Întreprinderile de hoteluri și restaurante din: Mamaia, Eforie Nord, Eforie Sud și Mangalia, Biroul de Turism pentru Tineret; Agenția de prestații turistice internaționale și interne „Litoral” Mamaia; Oficiul Național de Turism „Carpați-Brașov”; Întreprinderea „Intercontinental” București.

b) **Calitatea de „beneficiar”** o au mai multe categorii de organizații socialiste, clasificate în raport de natura și obiectul de activitate, după cum urmează. (A se vedea O.M.T. nr. 588/1979, pkt. 4.6.).

— „Organizatori centrali de trimiteri”; din această categorie fac parte: Uniunea Generală a Sindicatelor din România; Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România; Biroul de Turism pentru Tineret; Ministerul Muncii; Ministerul de Interne; Ministerul Apărării Naționale; Uniunea Centrală a Cooperativelor Meșteșugărești și Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție.

— „Unități de turism valorificatoare”; din această categorie fac parte unitățile de turism care organizează turism de trimiteri, respectiv „O.J.T.”-urile și I.T.H.R. — București. Remarcăm că aceeași unitate de turism are calitatea de prestator cînd primește turiști sau de beneficiar, cînd trimite turiști. Astfel de exemplu, Oficiul Județean de Turism Prahova ca „unitate de turism deținătoare de bază materială” încheie contracte în calitate de prestator cu oricare din categoriile de beneficiari arătați, dar în același timp O.J.T. Prahova este „unitate de turism valorificatoare” încheind contracte în calitate de „beneficiar” cu alte unități de turism deținătoare de bază materială, avînd calitatea de prestator.

— „Unități de turism contractante la extern”; din această categorie fac parte: O.N.T. „Carpați” București; Centrala de turism „Litoral” — Mamaia și A.C.R. — I.T.I.A. (Organizație obștească cu sarcini în organizarea turismului cu automobile. Pentru realizarea sarcinilor sale colaborează cu unitățile Ministerului Turismului).

2.3. OBIECT — OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR — PLATA PREȚULUI

a) Independent de destinația prestației, contractele economice de hotelărie și alimentație au ca obiect asigurarea de către prestator a spațiilor de cazare repartizate și a serviciilor de masă potrivit cu dispozițiile contractuale și corespunzător, utilizarea de către beneficiar a serviciilor contractate și achitarea tarifelor și a prețurilor prevăzute în actele normative în vigoare.

Prin grafice anexate la contract părțile stabilesc numărul de locuri pe serii, zile/oră, profile, grade de confort, unități de cazare și zile de prezentare.

Prestatorul asigură serviciile contractate pe baza **biletului de cură balneară sau odihnă**, tipărit, completat și ștampilat de beneficiar, în care sînt înscrise toate elementele cu privire la asigurarea serviciilor. Pentru unitățile contractante la extern asigurarea serviciilor se face pe baza documentelor legale utilizate potrivit sistemului informațional pentru acțiuni turistice.

b) Principalele obligații ale părților contractante, în vederea executării obiectului, pot fi astfel sintetizate:

Prin contract prestatorul se obligă:

— să asigure numărul de locuri și serviciile aferente contractate;

— să presteze serviciile contractate la un nivel calitativ corespunzător prevederilor actelor normative (grad de confort, norme de curățenie, reguli igienico-sanitare, cantitatea și calitatea meniurilor);

— să asigure serviciile de masă la nivelul prețurilor achitate de turiști, cu meniuri variate și consistente, inclusiv dietetice;

— să urmărească modul cum se asigură tratamentul balnear de cadre medico-sanitare;

— să colaboreze cu beneficiarul pentru valorificarea eficientă a bazei materiale și asigurarea unor servicii de calitate (popularizarea bazei materiale, obținerea unor faclități).

Prin contract beneficiarul se obligă:

— să utilizeze capacitățile contractate, conform graficelor de trimitere în stațiuni (număr de locuri pe serie, categoria de confort, profilul, data de trimitere etc.); nu se admite nici o abatere de la grafic fără acordul scris prealabil al prestatorului;

— să plătească serviciile prestate conform normelor în vigoare;

— să informeze prestatorul asupra stadiului de valorificare, atunci cînd consideră că este cazul, pentru a stabili măsuri, comune de valorificare în alte condiții sau pe alte căi;

— să informeze pe turiști asupra condițiilor ce li se oferă, să emită bilete de cură balneară numai pe baza recomandării medicale și să înmîneze odată cu biletul și fișa medicală de tratament.

b) Plata serviciilor constituie în fapt contraprestația principală a beneficiarului în considerarea căreia se obligă prestatorul; plata face parte din obiectul contractului.

Potrivit reglementărilor în vigoare, beneficiarul asigură plata serviciilor contractate până la acoperirea integrală a valorii contractului astfel:

— **organizatorii centralei de trimiteri** plătesc locurile contractate în conformitate cu H.C.M. nr. 405/1963, a instrucțiunilor de aplicare și a O.M.T. nr. 588/1979.

— **unitățile de turism beneficiare** contractante la extern ori valorificatoare garantează prestatorului plata zilelor — turist echivalente locurilor contractate în proporțiile aprobate anual de Ministerul Turismului.

2.4. ELABORAREA ȘI EMITEREA REPARTIȚIILOR

În vederea cunoașterii generale a ofertei și a cererii Ministerul Turismului, prin organele sale de specialitate, desfășoară o serie de acțiuni privind evidența și repartizarea capacităților de cazare. Paralel cu acțiunile de „prezentare a ofertei” la nivelul Ministerului Turismului se centralizează cererile beneficiarilor întocmite pe perioade, stațiuni etc.

Potrivit O.M.T. nr. 588/1979, activitățile de pregătire a încheierii contractelor și de contractare încep în „anul anterior anului de contractare” și se derulează pe întreg parcursul „anului de contractare” situat înaintea „anului de plan”.

Vom urmări această activitate astfel cum este reglementată în acest act normativ.

Pînă la data de 30 decembrie anterior anului de contractare, Direcția de organizare, control, personal, învățămînt, din Ministerul Turismului, întocmește, situația capacităților de cazare prevăzute a funcționa în anul de plan și o comunică Direcției turism intern și Direcției turism internațional, organe de specialitate care coordonează lucrările de contractare la turism intern și, respectiv, turism extern.

Direcția turism internațional pe baza situației capacităților de cazare și a necesarului de locuri solicitate de unitățile de turism contractante la extern repartizează spațiile pentru turism internațional pe stațiuni, localități, unități de cazare, grade de confort și perioade și transmite lucrarea Direcției de organizare, control, personal-învățămînt, pînă la data de 30 martie a anului de contractare.

Biroul executiv al Consiliului de conducere al Ministerului Turismului, pînă la data de 30 aprilie a anului de contractare, aprobă repartizarea bazei materiale comerciale în anul de plan pe trei destinații: **turism intern, turism internațional și o rezervă de locuri** în limita unei cote de 5—8% din spațiile de cazare din fiecare stațiune, constituită pentru acțiuni speciale și turism pe cont propriu.

Direcția turism internațional, în termen de 5 zile de la data aprobării de către Biroul executiv, transmite repartițiile de locuri atît unităților prestatoare cît și celor beneficiare în vederea contractării pentru turism internațional. Aici se impune o precizare, care va fi dezvoltată ulterior. Unitățile contractante la extern, în vederea îndeplinirii sarcinilor de plan și pe baza contractelor economice încheiate, după aprobarea lucrării de politică comercială și tarifar-valutară vor acționa pe piața externă pentru încheierea contractelor de turism internațional.

Direcția de turism intern, după ce repartizează baza materială destinată turismului intern pe organizatorii centrali, de trimiteri și unitățile de turism valorificatoare, supune lucrarea aprobării Biroului executiv, iar apoi, în termen de 20 zile de la data aprobării, transmite repartițiile de locuri atît prestatorilor cît și beneficiarilor.

Acestora din urmă le comunică, totodată, și rezerva de locuri constituită pentru acțiuni speciale și turism pe cont propriu.

Datorită specificului derulării contractelor și pentru valorificarea deplină a spațiilor de cazare toate datele privind încheierea și adaptarea contractelor se comunică și Centrului de Calcul al Ministerului Turismului, care pe baza informațiilor primite prelucrează permanent datele

și evidențiază situația acoperirii cu contracte a spațiilor de cazare.

Interesează în mod deosebit acoperirea cu contracte externe pentru a putea lua măsuri de redistribuire a disponibilului de cazare în timp util.

Repartițiile transmise de direcțiile de specialitate reprezintă acte de planificare care cuprind sarcini concrete de plan pentru îndeplinirea cărora unitățile nominalizate sînt obligate să încheie contracte.

Prevederile repartiției cu privire la stațiuni, număr de locuri, grade de confort, perioade etc. trebuie respectate și cuprinse întocmai în contractele pe care le încheie prestatorii și beneficiarii.

Repartiția emisă pentru prestator trebuie să fie concordantă cu repartiția emisă beneficiarului.

În cazul existenței unor neconcordanțe cu privire la numărul de locuri, perioade de sejur, grade de confort, etc. acestea vor fi conciliate prin intermediul direcțiilor turism intern sau internațional, după caz.

2.5. ÎNCHEIEREA CONTRACTELOR

a) Pe baza repartițiilor primite, unitățile prestatoare și beneficiare sînt obligate să încheie contracte economice de hotelărie și alimentație (a se vedea art. 25 din Legea nr. 71/1969).

Acțiunea de contractare se organizează anual de către Ministerul Turismului, de regulă, în luna octombrie anterior anului de plan. Precizăm că în luna octombrie are loc definitivarea acțiunii de contractare care este declanșată, practic, imediat după primirea repartițiilor.

În vederea încheierii contractelor, unitatea beneficiară emite o comandă pe care o adresează unității prestatoare nominalizată în repartiție, în care cuprinde elementele ce concretizează obiectul contractului, cum sînt: numărul de locuri, stațiunea, unitatea de cazare, perioada pentru odihnă, profilul de afecțiune, etc.

Prestatorii întocmesc proiectul de contract, oferind capacitățile de cazare spre contractare, nominalizate pe stațiuni, unități de cazare (hoteluri, case de odihnă, complexe balneare), grade de confort, pe serii de 12 zile pentru odihnă și serii de 18, 20, 21, 23 de zile, în funcție de profilul afecțiunii, pentru tratament.

Eventualele neînțelegeri precontractuale sînt conciliate, sub directă îndrumare a organelor de specialitate ale Ministerului Turismului, în cadrul acțiunii de contractare din luna octombrie a anului anterior anului de plan.

Centrul de Calcul al Ministerului Turismului, pe baza datelor transmise de unitățile prestatoare (în termen de 48 de ore de la semnarea contractelor), întocmește evidența acoperirii cu contracte a bazei materiale și o transmite, pe stațiuni și beneficiari, Direcției turism intern și Direcției turism internațional, fiecareia pentru domeniul pe care îl coordonează.

b) În ce privește încheierea contractelor de hotelărie și alimentație, apreciem că, în materie pot face intrutotul aplicare prevederile art. 4 din Legea nr. 71/1969 potrivit cărora unitățile socialiste vor încheia contracte economice, pe baza sarcinilor stabilite în planul cincinal, înainte de începerea executării acestuia. Pe acest temel contractele ar trebui să fie încheiate în anul premergător anului de începere al planului cincinal urmînd să fie adaptate în fiecare an potrivit cu îmbunătățirile ce se aduc planurilor anuale (art. 27 din aceeași lege). În acest fel activitatea de adaptare sau de încheiere a unor noi contracte ar putea avea loc într-o perioadă de 90 de zile situată în trimestrul II al fiecărui an, pentru anul de plan următor, cu respectarea termenelor stabilite în art. 25 din menționata lege.

Este adevărat că în Contractul-model, la cap. 8 „Alte prevederi” este înscrisă o dispoziție potrivit căreia obligațiile părților rămîn valabile și pentru următorii ani de plan din cadrul planului cincinal, urmînd ca părțile să încheie anual acte adiționale și anexe pe baza noulor repartiții. Înscrierea acestei prevederi în contractul model este un serios argument că în materia încheierii contractelor economice, la care ne referim se pot face intrutotul

aplicarea dispozițiilor înscrise în art. 4, 25 și 27 din Legea nr. 71/1969.

În ce privește răspunderea persoanelor încadrate investite cu atribuții în domeniul încheierii și derulării contractelor, la pct. 7.7. din Ordinul Ministrului Turismului nr. 588/1979 se precizează că nerespectarea termenelor prevăzute în prezentul ordin atrage aplicarea unor sancțiuni disciplinare și după caz răspunderea materială. Credem că în materia nerespectării dispozițiilor cu privire la încheierea contractelor trebuie să se aplice dispozițiile art. 94 din Legea nr. 71/1969, care în vederea întăririi disciplinei contractuale nominalizează expres, sancțiunea disciplinară aplicabilă pentru fiecare faptă considerată de legiuitor a **batere disciplinară**. Sigur, după caz pot fi aplicate sancțiuni mai grave, după cum poate fi antrenată și răspunderea materială ori penală în condițiile legii.

c) Contractul economic fiind un instrument de fundamentare și realizare a sarcinilor de plan, legea prevede obligația ca raporturile contractuale între unități să se stabilească în formă scrisă, (art. 24, alin. 3 din legea nr. 71/1969).

Forma scrisă asigură cuprinderea exactă a tuturor clauzelor în vederea îndeplinirii sarcinilor de plan, contribuie la întărirea disciplinei contractuale și constituie o garanție pentru executarea întocmai a obligațiilor contractuale asumate de părți.

Așadar, potrivit legii acordul de voință al părților trebuie să se manifeste în formă scrisă, fie sub forma „înscrisului unic”, fie sub forma a „două înscrisuri” („comanda confirmată în scris” sau „comanda urmată de executare”). Contractul de hotelărie și alimentație se încheie, de regulă, în forma înscrisului unic. Practic, părțile utilizează **contractul-model** elaborat de Ministerul Turismului, pe care îl completează, pe baza elementelor cuprinse în repartiție.

2.6. MODIFICAREA CONTRACTELOR

După cum este cunoscut, modificarea contractului economic reprezintă în actuala reglementare operațiunea juridică prin care părțile din inițiativa și prin voința lor comună aduc unele schimbări acelor clauze contractuale care au fost stabilite prin propria lor voință. Modificarea unilaterală ori modificarea elementelor cuprinse în repartiție este interzisă (art. 28, din Legea nr. 71/1969).

Corespunzător prevederilor legale arătate, modificarea sau denunțarea unilaterală a contractului de hotelărie și alimentație este interzisă. În timpul executării contractului de hotelărie și alimentație pot să apară unele situații care se înscriu în noțiunea de „modificare” în sensul celor arătate mai înainte. Ne vom referi la aceste situații.

a) Arătam mai sus că părțile contractează numărul de locuri pe **serii complete**, zile de prezentare, etc. Utilizarea de către beneficiar a tuturor locurilor în seriile contractate înseamnă o „executare la termen”. Contractele model prevăd că **independent de destinația prestației** (turism intern sau turism extern) și **de calitatea beneficiarului**, în cazul în care unele locuri nu au putut fi valorificate în seriile contractate, beneficiarul le poate utiliza în serii ulterioare, în perioade de „n sezon”, dar numai cu **consimțământul prealabil**, scris, al prestatorului, dat pentru fiecare asemenea situație.

b) În cazul în care beneficiarul este o „unitate de turism contractantă la extern” sau o „unitate de turism valorificatoare” se admit și următoarele modificări în executarea contractului:

— utilizarea de către beneficiar a spațiilor contractate într-o serie, pe o durată **mai scurtă** sau **mai lungă** decât durata normală a seriei fără a depăși numărul de zile/om pe perioadele respective și numai cu confirmarea prealabilă a prestatorului;

— utilizarea de către beneficiar a spațiilor contractate pe serie, prin **organizarea** de acțiuni turistice în grup cu durate diferite, cu confirmarea prealabilă a prestatorului;

— cedarea de către beneficiari a unor locuri contractate fie prestatorului fie altor unități de turism, la cererea a-

cestora sau în urma măsurilor de redistribuire a unor locuri de către Direcția turism intern. În asemenea cazuri se diminuează corespunzător repartitia beneficiarului și se suplimentează obligațiile contractuale ale unității care le-a preluat. Putem observa că în toate cazurile în care contractele model prevăd posibilități de modificare acestea sînt admise în scopul valorificării bazei tehnico-materiale la capacitatea sa maximă. De asemenea, trebuie observat că modificările nu privesc elementele înscrise în repartiție; orice modificare trebuie făcută în cadrul numărului de locuri repartizat exprimat printr-o „unitate de măsură” specifică denumită „zile/om” sau „zile/turist”. După cum am văzut într-un singur caz beneficiarul poate ceda locurile contractate altor unități de turism, la cererea acestora, sau în urma măsurilor de redistribuire luate de Direcția turism intern, afectînd numărul de locuri repartizate. În acest caz intervine însă o redistribuire a locurilor prin modificarea corespunzătoare a repartițiilor.

Pentru a produce efecte orice modificare inițiată de beneficiar trebuie să fie acceptată de către prestator. Acceptarea trebuie să fie expresă, să fie prealabilă, și să privească **fiecare cerere de modificare**. Credem că în toate cazurile consimțământul prestatorului trebuie să fie scris. Oricum este preferabilă existența unui înscris față de o „confirmare” verbală.

2.7. ADAPTAREA CONTRACTELOR

În concepția Legii nr. 71/1969 „adaptarea contractului” exprimă schimbările intervenite în conținutul contractului ca urmare a modificării actelor de planificare, evidențînd corelația strînsă dintre plan și contract. Operațiunea de „adaptare” intervine, potrivit art. 27 din Legea nr. 71/1969 în două situații:

— contractele economice se vor adapta anual de către părți, prin punerea lor de acord cu îmbunătățirile ce se aduc, potrivit legii, planurilor anuale. După cum este cunoscut, îmbunătățirea (actualizarea) planului anual se face prin decret al Consiliului de Stat și are ca scop punerea de acord (adaptarea) contractului cu sarcina de plan actualizată. Operațiunea de adaptare se desfășoară concomitent cu elaborarea lucrărilor de plan, cu cel puțin 6 luni înainte de începerea executării planului anual, pînă la data actualizării planului anual, prin decret al Consiliului de Stat (art. 27, lit. c);

— părțile au obligația să adapteze contractele, pe parcursul executării planului, ca urmare a modificării sarcinilor de plan, balanțelor materiale și repartițiilor care au stat la baza încheierii contractelor (art. 27, alin. ultim.).

Raportînd aceste dispoziții legale la contractele economice de hotelărie și alimentație facem precizarea că aceste contracte sînt supuse unui proces de adaptare impus de condițiile specifice în care se derulează și se execută obiectul acestor contracte.

Din dispozițiile O.M.T. nr. 588/1979 remarcăm că adaptarea privește numai contractele încheiate de prestatori cu **unitățile de turism contractante la extern** și cu **unitățile de turism valorificatoare**, adică operațiunea este circumscrisă la contractele încheiate între unități de turism, ca prestatori și beneficiari, excluzînd contractele încheiate cu „organizatorii centrali de trimiteri”.

În mod concret, procesul de adaptare al contractelor la care ne referim presupune două operații și anume: determinarea locurilor nevalorificate și redistribuirea acestora la alți beneficiari, făcută cu scopul valorificării eficiente a bazei materiale. Ne vom referi la realizarea acestor operații, distinct pentru cele două categorii de contracte.

a) **Adaptarea contractelor încheiate de unitățile contractante la extern**. După cum este cunoscut între contractele economice încheiate de unitățile contractante la extern și contractele de turism internațional există o strînsă interdependență îndeplinirea obligațiilor asumate prin contractul economic fiind subordonată de acoperirea cu contracte de turism internațional. Este deci firesc să existe o permanentă corelare între aceste două categorii de contracte.

Această activitate de corelare nu se înfățișează ca o adaptare a contractelor economice de hotelărie și alimentație pentru extern în raport de contractarea externă, tocmai pentru că se realizează prin intermediul coordonatorului de balanță și presupune modificarea corespunzătoare a repartițiilor (O.M.T. nr. 588/1979, pct. 5). Aceasta presupune determinarea locurilor rămase disponibile „la extern” și repartizarea lor la turismul intern, asigurându-se astfel valorificarea eficientă a capacităților de cazare. Adaptarea contractelor se realizează atât în perioada anului de contractare cât și în perioada anului de plan.

Adaptarea în perioada anului de contractare. După cum am precizat, în luna octombrie anterior anului de plan, are loc acțiunea de contractare între prestatori și beneficiari, indiferent de destinația prestației. — intern sau extern. Unitățile contractante la extern, care în contractul economic au calitatea de „beneficiar”, iar în contractul internațional de turism au calitatea de „prestator”, vor trebui să acționeze deosebit de diligent atât pentru contractarea externă cât și pentru determinarea disponibilului necontractat, în vederea redistribuirii acestuia la turism intern. În acest scop măsurile stabilite de Ministerul Turismului prevăd termene ferme.

— În baza situației acoperirii cu contracte externe, întocmită lunar și cumulat de Centrul de Calcul, unitățile contractante la extern comunică Direcției turism internațional propunerile de redistribuire a locurilor necontractate. La data de 15 septembrie a anului de contractare, unitățile fac comunicarea pentru trimestrul I al anului de plan, aceste locuri urmînd să fie contractate în luna octombrie pentru turismul intern, pe baza repartițiilor emise de Direcția turism intern.

— Ulterior contractării ferme din luna octombrie, contractele economice de hotelărie și alimentație pentru extern pot fi adaptate, în funcție de contractarea externă, pînă la data de 20 decembrie anterior anului de plan. Locurile disponibilizate vor fi repartizate în termen de 10 zile la beneficiari și prestatori, în vederea contractării lor la turism intern. Atît adaptarea contractelor la extern cât și contractarea la intern se realizează prin întocmirea unor „acte adiționale”, formulă ce exprimă ideea că, între părți există deja un contract, iar „actul adițional” face parte din acel contract.

Adaptarea în perioada anului de plan. În perioada anului de plan, deci pe parcursul executării contractelor determinarea disponibilului se realizează atît pe baza situației acoperirii cu contracte externe cât și pe baza „situațiilor de afluire a turiștilor” pe „termen lung” și „pe termen scurt”.

Pentru determinarea disponibilului pe teren lung (pe întreg sezonul) firmele partenere comunică lunar prestatorului, situația vânzării pe tot sezonul, defalcată pe hoteluri, date de sosire, durata de sejur etc.

Comunicările pentru termen lung se fac astfel: pînă la 15 aprilie, pentru perioada mai-septembrie; pînă la 15 mai, pentru perioada iunie-septembrie; pînă la 15 iunie, pentru perioada iulie-septembrie și pînă la 15 iulie, pentru perioada august-septembrie. Pentru litoral comunicările vor începe la 15 martie, pentru perioada aprilie-septembrie, iar pentru stațiunile de munte, comunicarea se face la 15 noiembrie, pentru perioada decembrie-ianuarie. Pentru determinarea disponibilului pe termen scurt, firmele partenere sînt obligate să comunice prestatorului cu cel puțin 21 de zile înainte, numărul de turiști pentru fiecare grup.

Pe baza datelor pe care le dețin din cele două situații arătate, unitățile contractante la extern fac propuneri de redistribuire la turismul intern, astfel:

— la 1 martie al anului de plan, pentru trimestrele II și III ale anului de plan;

— la 15 august al anului de plan, pentru trimestrul IV al anului de plan.

Precizăm, totodată, că pe baza situațiilor de afluire pe termen lung sau pe termen scurt, vor fi luate măsuri operative, pentru valorificarea permanentă a disponibilului necomercializat la extern.

Cele două date de mai sus, au în vedere în principal acoperirea cu contracte externe, sigur însă că la aceleași date se vor comunica și spațiile disponibilizate ulterior încheierii contractelor pentru perioadele la care se referă datele respective.

Potrivit prevederilor de la pct. 5.2 și pct. 5.4.1.6. din O.M.T. nr. 588/1979, locurile disponibile la turismul internațional și redistribuite la turismul intern pe parcursul anului de plan pe bază de repartitie emisă pe unități valorificatoare și prestatoare de către Direcția de turism intern, nu fac obiectul încheierii unor contracte economice între unitățile de turism valorificatoare și unitățile de turism deținătoare de bază materială. Analizînd aceste dispoziții ajungem la concluzia că „repartiția” ține loc de contract economic, or este știut că „repartiția” este un act de planificare care impune unităților nominalizate obligația de a încheia ori adapta contractul economic corespunzător prevederilor repartiției. Repartiția nu dă naștere în mod nemijlocit obligației de prestare a serviciilor, ci presupune întotdeauna încheierea unui contract economic. De altfel este și greu de imaginat, fără asumarea unor riscuri nejustificate, valorificarea unor locuri din anumite stațiuni numai pe baza repartiției, fără o înțelegere prealabilă cu prestatorul. Mai degrabă înțelegem aceste dispoziții ca dispensînd unitățile de turism de obligația de a încheia contractul sub forma „înscrisului unic” și de a stabili relații contractuale sub forma „comenzii confirmate în scris”, ceea ce înseamnă în fapt tot contract economic.

b) **Adaptarea contractelor încheiate de unitățile valorificatoare.** Pentru valorificarea locurilor de cazare în raport cu clauzele contractuale, pe întreaga perioadă de derulare a acestora, între beneficiari și prestatori, prin intermediul Centrului de Calcul, se stabilește un dialog permanent. Practic, Centrul de Calcul centralizează săptămînal situația valorificării locurilor și o comunică Direcției turism intern și unităților prestatoare. Totodată, beneficiarii comunică prestatorilor cu 24 de ore înainte de începerea fiecărei serii, numărul de turiști care sosesc în stațiune în seria respectivă, pe zile de prezentare. Pe baza datelor cumulate și prelucrate de Centrul de Calcul se cunoaște permanent relația între cerere și ofertă, practic, existența unor locuri nevalorificate și a unor cereri neonorate.

Pentru operativitate, Centrul de calcul este autorizat să procedeze astfel:

— redistribuie locurile disponibile la beneficiarii a căror cerere depășește oferta, aceștia urmînd să încheie contracte economice pentru locurile repartizate;

— comunică prestatorilor prin telex sau telefonic cu confirmare în aceeași zi locurile nedistribuite cu cel puțin 48 de ore înainte de începerea sejurului în vederea valorificării pe plan local;

— înștiințează Direcția turism intern, în toate cazurile în care oferta depășește cererea de locuri.

Reținem că prestatorii sînt autorizați să valorifice locuri pe plan local numai în urma comunicărilor făcute de Centrul de Calcul (cu 48 de ore înainte de începerea sejurului) sau de către unitățile de turism valorificatoare (cu 24 de ore înainte de începerea sejurului) evitîndu-se în acest fel suprapunerile rezultate din dublă valorificare.

2.8. RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ

a) **Răspunderea beneficiarilor pentru nevalorificarea locurilor.** După cum plata serviciilor este reglementată distinct pe categorii de beneficiari și răspunderea acestora pentru nevalorificarea locurilor este de asemenea distinctă, după cum urmează:

a) Organizatorii centrali de trimiteri suportă contravaloarea locurilor contractate și nefolosite conform actelor normative amintite mai sus. (H.C.M. nr. 405/1965).

b) Unitățile de turism beneficiare contractante la extern sau valorificatoare, în cazul nevalorificării unor locuri, suportă contravaloarea lor pînă la nivelul proporțiilor de garantare a plăților locurilor contractate aprobate de Ministerul Turismului la care se adaugă plata cheltuielilor de regie pentru serviciile de masă, stabilită diferențiat pentru baremurile prevăzute în decretul nr. 247/

1977 și pentru meniurile îmbunătățite servite în cantine-pensiune. Pentru baremurile stabilite la restaurante, cheltuielile de regie sint calculate la o notă de 30—40% din valoarea acestora.

Suma pe care o datorează beneficiarii la intern pentru nevalorificare se diminuează astfel :

— cu contravaloarea locurilor valorificate prin redistribuire la alți beneficiari ; în acest scop unitățile valorificate sint obligate să indice pe biletul de odihnă beneficiarului din cota căruia a efectuat valorificarea ;

— cu o cotă parte din valorificările realizate pe plan local de către prestator, peste numărul de locuri avut la dispoziția sa la începutul anului de plan, care se **determină proporțional** cu numărul zile/turist contractate de fiecare beneficiar.

Suma pe care o datorează beneficiarul la extern pentru nevalorificare se diminuează cu contravaloarea locurilor valorificate la intern în urma adaptării contractului. În urma acestei diminuări suma datorată de unitatea contractantă la extern, reprezintă diferența dintre contravaloarea locurilor calculate la tarif pentru turiștii străini și contravaloarea acestora la tarif de bază.

În legătură cu răspunderea acestor unități, în calitate de beneficiare în contractul de hotelărie și alimentație pentru turismul extern, ne permitem următoarele aprecieri :

Avind în vedere dispozițiile Legii nr. 71/1969 (art. 27) precum și modul de reglementare a redistribuirii spațiului de cazare disponibil potrivit O.M.T. nr. 588/1979, constatăm următoarele :

— schimbările intervenite în clauzele contractului economic de hotelărie și alimentație pentru turism extern nu se datorează voinței părților ;

— ca urmare a disponibilizării unor spații de cazare, **coordonatorul de balanță** modifică repartițiile care au stat la baza încheierii acelor contracte ;

— locurile disponibilizate se redistribuie planificat pe beneficiari prin repartiții emise de coordonatorul de balanță ;

— în concepția Legii nr. 71/1969 (art. 29) expresia de „**consecințe patrimoniale**“ este pusă în legătură directă cu modificarea contractului. Astfel, partea care a solicitat modificarea suportă consecințele patrimoniale ce decurg din aceasta. Fără a dezvolta acest concept, care în final poate duce la răspunderea patrimonială a solicitantului, precizăm că în cazul adaptării contractului nu se pune problema răspunderii patrimoniale, cheltuielile ocazionate cu pregătirea derulării contractului **rămânind localizate** în patrimoniul unității respective.

Din cele arătate mai sus putem deduce concluzia că în materia pe care o discutăm nu este vorba de o modificare ci de o adaptare prin intervenția coordonatorului de balanță și ca atare nu se justifică răspunderea unității contractante la extern.

Prin urmare, deși existența unei răspunderi patrimoniale poate îndeplini o **funcție stimulatorie** pentru impulsivitatea contractărilor externe și o **funcție de garanție** pentru prestatorii de servicii, în raport cu cele de mai sus, la care alăturăm și dispoziția de la punctul 7.2. din O.M.T. nr. 588/1979, prin care se interzice expres unităților de turism contractante de extern să valorifice la turism intern locurile disponibilizate la extern, credem că răspunderea acestor unități pentru nevalorificare ar trebui să opereze numai în următoarele două cazuri :

— când se face **dovada culpei** acesteia în activitatea de contractare externă ;

— când **din culpa** acesteia locurile disponibilizate **nu au putut** fi valorificate la turism intern în timp util.

b) Răspunderea beneficiarilor pentru neprimirea turiștilor. Toți beneficiarii independenți de calitatea lor suportă consecințele patrimoniale izvorite din neprimirea (însoțirea) turiștilor în stațiune ca urmare a înscrierii unor date greșite pe biletul de cură balneară sau de odihnă. În virtutea principiului colaborării tovărășești, prestatorul va încerca prin toate mijloacele să evite asemenea situații rezolvind problema la fața locului prin

înțelegere cu turiștii. Sigur însă că prestarea unor servicii de calitate inferioară decît cele achitate de turist dă dreptul turiștilor la obținerea unor dafețe.

c) Răspunderea prestatorilor. Potrivit art. 44 din Legea nr. 71/1969, unitatea care nu execută obligațiile asumate prin contract ori le execută necorespunzător datorează celeilalte părți penalități precum și despăgubiri în vederea reparării prejudiciului cauzat din culpa sa.

Același act normativ stabilește în art. 47 principalele clauze contractuale pentru care se percep penalități și nivelul minim al acestora (vezi alin. ultim din art. 47). În contractul model, la cap. 6 „Răspunderi și sancțiuni“ este înscrisă clauza conform căreia „nerespectarea obligațiilor contractuale de către prestator, din vina sa, atrage după sine răspunderea materială“.

Este de observat, în primul rind, că nu poate fi vorba de o răspundere materială care este specifică raporturilor de muncă dintre unitate și persoana încadrată, ci de o răspundere materială care este specifică raporturului față de beneficiar. Credem apol că în raport cu prevederile legii această clauză ar trebui dezvoltată și adaptată la specificul contractelor de hotelărie și alimentație.

Sigur că în toate cazurile prestatorul recuperează paguba suferită ca urmare a plătirii unor sume de bani cu titlu de penalități, de la persoanele vinovate de producerea acestei pagube, în condițiile Codului Muncii.

În aceste condiții, pornind de la obligațiile prestatorului, s-ar putea concepe un sistem de penalizări pentru neasigurarea întocmai a clauzelor contractuale, care ar îndeplini o funcție de stimulare cu consecințe pozitive asupra calității serviciilor. Existența unui sistem de penalizări ar întări și funcția de control a contractului economic între părțile contractante.

d) Exonerarea de răspundere. Potrivit reglementărilor în vigoare, forța majoră apără părțile de răspundere. Unitatea în cauză este obligată să aducă la cunoștință celeilalte părți cazul de forță majoră în termen de 5 zile de la producerea lui și să trimită actele doveditoare în termen de 15 zile.

Potrivit art. 46 din Legea nr. 71/1969, forța majoră apără de răspundere dacă este „constatăată potrivit legii“. Condițiile în care urmează să se facă constatarea cazului de forță majoră în contractul de livrări de produse sint arătate în art. 46 alineatul 2 din aceeași lege și dezvoltate în Ordinul Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe, nr. 222/1979. Legea nu se referă la constatarea forței majore în cazul contractelor de prestări de servicii. Socotim deci că forța majoră va fi apreciată și stabilită, pe baza constatărilor organelor de specialitate, de către organul arbitral în cadrul soluționării litigiului patrimonial dintre unitățile contractante.

3. CONTRACTUL ECONOMIC DE TRANSPORT TURISTIC

3.1. CONSIDERAȚII PRIVIND TRANSPORTUL TURISTIC

Transportul considerat ca „serviciu turistic“, reprezintă alături de „serviciile de sejur“ componenta de bază a produsului turistic, contribuind determinant la dezvoltarea circulației turistice, la valorificarea eficientă a bazei materiale turistice.

Transportul turistic avind ca funcție deplasarea rapidă, confortabilă și sigură a turiștilor de la locul de reședință la locul de sejur și retur precum și deplasarea în timpul sejurului, pentru realizarea programului de agrement, se organizează și asigură de către unitățile de turism utilizind mijloace de transport rutiere, feroviare, aeriene și navale.

Transportul turistic rutier se realizează de către unitățile de turism cu mijloace de transport auto (autocare, autobuze, autoburisme) aparținind întreprinderii de transporturi turistice auto (I.T.T.A.) din subordinea Ministe-

rului Turismului sau unor întreprinderi specializate (I.T.A. etc.). Asigurarea mijloacelor de transport necesare derulării programelor turistice la turism extern ori intern, se face pe baza **contractelor economice** încheiate între unitățile de turism (Oficiul Național de Turism „Carpați” București; Centrala de turism „Litoral” — Mamaia; Oficiile județene de turism; Întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante — București; Touring — A.C.R.) și întreprinderea de transporturi turistice auto ori alte unități de transport (articolul 21, din Decretul nr. 468/1977).

Transportul turistic pe căi ferate (feroviar) se realizează cu trenuri interne și internaționale, atât cu cele care circulă după program regulat, cât și cu trenuri speciale destinate exclusiv transportului turistic. Unitățile de turism românești, organizează numai trenuri speciale în trafic intern în anumite perioade de vîrf ale sezonului turistic. Trenurile speciale în trafic internațional sînt organizate de organisme feroviare din țările emițătoare de turiști, fiind destinate transportului turiștilor spre litoralul țării noastre (de exemplu: R.D.G., R.S.C., R.P.P.).

Călătoria turistică internă pentru turiștii români pe căile ferate se face în baza **legitimației de călătorie** tip-părită și eliberată de Ministerul Turismului, care constituie dovada existenței unei convenții între Ministerul Turismului și Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor și, totodată, instrumentul de decontare între unitățile de turism și ale căilor ferate.

Trebuie precizat că datorită specificului acestei forme de transport nu se practică încheierea unor contracte între unitățile Ministerului Turismului și ale căilor ferate, dar pentru derularea programelor cu turiști străini sau pentru organizarea unor excursii în străinătate, acordându-se unele priorități în rezervarea locurilor, la solicitarea unităților de turism.

Transportul naval (maritim și fluvial) se face cu nave maritime și fluviale și cu hidrobuze, pe baza contractelor economice încheiate între unitățile de turism (de exemplu O.N.T. București și O.J.T. Tulcea) sau între acestea și deținătorii de vase (O.N.T. București și NAVROM sau U.G.S.R.).

Transportul aerian se asigură cu aeronave aparținând companiei TAROM sau unor companii străine atât prin intermediul **curselor de linie** cât și a **curselor speciale (charter)**. În cazul curselor charter, transportul turistic se asigură în temeiul următoarelor contracte:

— contracte încheiate de compania TAROM cu firme străine, partenere în contractele comerciale de turism internațional, în baza graficelor de sosiri-plecări ale grupurilor de turiști contractate la extern;

— contracte încheiate de firmele partenere cu diferite companii de transport străine; în acest caz unitățile contractante la extern au sarcina asigurării serviciilor la sol;

— contracte încheiate de O.N.T. „Carpați” București cu TAROM pentru organizarea excursiilor peste hotare sau în țară cu turiștii străini sosiți în țara noastră și cu turiștii români, precum și pentru aducerea unor turiști străini în țară (din R.F.G.).

Adăugăm în final că în baza contractelor încheiate între I.T.T.A. și O.N.T. „Carpați” sau Touring — A.C.R., acestea din urmă sînt **abilitate să închirieze autoturisme** cu sau fără șofer turiștilor străini.

Ne vom referi în continuare la contractele economice. Contractul economic de transport turistic se încheie în vederea îndeplinirii unor sarcini de plan între o **unitate de turism** și o **unitate deținătoare de mijloace de transport**.

Prin încheierea contractului, unitatea deținătoare de mijloace de transport se obligă față de unitatea de turism să-i asigure în schimbul unui preț, capacitățile de transport solicitate.

Întră în această categorie de contracte toate acele contracte încheiate de unitățile de turism care au ca **obiect prestarea serviciilor de transport turistic** fie că urmăresc realizarea programului turistic cu turiști străini ori aducerea și respectiv plecarea acestora, fie că privesc organizarea de excursii peste hotare cu turiști români.

Putem defini contractul de transport turistic ca fiind contractul încheiat în vederea realizării unor sarcini de plan prin care o unitate socialistă (prestatoare) se obligă în schimbul unui preț față de o unitate de turism (beneficiară) să-i asigure folosința unor mijloace de transport determinate în scopul efectuării unor deplasări cu turiști români sau străini.

Prin natura obiectului aceste contracte fac parte din categoria contractelor de **prestări de servicii** și au figura juridică a **contractului de locațiune** în care prestatorul are calitatea de locator iar beneficiarul are calitatea de locatar.

3.2. CLASIFICAREA CONTRACTELOR

Contractele economice de transport turistice pot fi clasificate în raport cu destinația prestației în: contracte economice de transport turistic pentru extern și contracte economice de transport turistic pentru intern.

Din prima categorie fac parte următoarele contracte: — contracte de transport pentru realizarea programului turistic în țară cu turiștii străini; intră în această categorie contractele de transport încheiate de unitățile de turism contractante la extern și Touring — A.C.R. cu unitățile deținătoare de mijloace de transport rutier sau naval (I.T.T.A.; I.T.A.; NAVROM; TAROM);

— contracte de transport pentru realizarea programului turistic cu turiști străini peste hotare ori pentru aducerea unor turiști străini; intră în această categorie contractele încheiate de ONT Carpați, București cu TAROM.

Din a doua categorie fac parte: contractele de transport pentru organizarea de excursii cu turiști români în țară sau în străinătate; intră în această categorie contractele încheiate de unitățile de turism valorificatoare, cu unitățile deținătoare de mijloace de transport, precum și cele încheiate de ONT Carpați București cu TAROM.

3.3. INCHEIEREA CONTRACTELOR

Dispozițiile Legii nr. 71/1969 cu privire la contractele economice avînd caracter general, se aplică nu numai contractelor de livrare de produse, ci în aceeași măsură și contractelor de prestări de servicii. Prevederile acestei legi sînt aplicabile și în materia de față completată cu dispoziție din alte acte normative care reglementează domeniile de interferență cum sînt de exemplu: Decretul nr. 328/1966 privind circulația pe drumurile publice; Decretul nr. 277/1979 privind raționalizarea consumului de carburanți și gospodărirea economică a parcului de autovehicule; Decretul nr. 468/1977 cu privire la organizarea și efectuarea transporturilor cu autovehicule etc. precum și cu dispozițiile din Ordinele Ministerului Turismului. Facem precizarea că referitor la transporturile turistice auto, Ministerul Turismului a elaborat Instrucțiunile nr. 24/1977, aprobate prin O.M.T. nr. 845/1977, care constituie un îndrumar și pentru celelalte contracte de transport turistic. De altfel nu ne propunem acum să facem teoria specială a fiecărui contract în parte ci să evidențiem principalele clauze care sînt cuprinse în contractele de transport turistic și care definesc specificul acestora.

Încheierea contractelor are loc prin acordul de voință al părților subordonat îndeplinirii sarcinilor de plan. (Art. 22 din Legea nr. 71/1969). Manifestarea de voință nu reprezintă o „facultate” a părților ci o obligație care se circumscrie îndeplinirii sarcinilor de plan. Conform art. 25 din aceeași lege procedura încheierii este declanșată de către unitatea de turism (beneficiară) prin emiterea comenzii către unitatea prestatoare (I.T.T.A.; NAVROM; TAROM; etc) în care sînt cuprinse elementele necesare care **concretizează obiectul** contractului (număr și tip de mașini, numele vaselor, tip de avioane, perioada, etc.) În funcție de mijlocul de transport (rutier, naval, aerian) pentru care se încheie contractul. Pe baza comenzii, unitatea prestatoare emite proiectul de contract sau confir-

mă comanda în termen de 30 de zile de la primirea comenzii.

În practică, de regulă, pentru mijloacele de transport rutiere și navale se încheie contract economic în forma „înscrisului unic” iar pentru transportul cu aeronave se încheie contract sub forma „comenzii urmată de confirmarea scrisă”.

Unitatea beneficiară examinează clauzele contractului, îl semnează și îl restituie în termen de 20 de zile unității prestatoare. Dacă beneficiarul nu este de acord cu unele clauze este îndreptățit să formuleze obiecții pe care le consemnează în scris și le expediază odată cu proiectul contractului.

În cazul în care prestatorul a primit contractul cu anumite obiecții, are posibilitatea, fie să le accepte astfel cum au fost formulate, fie să convoace beneficiarul la conciliere în termen de 10 zile sau de 15 zile, după cum părțile sînt ori nu din aceeași localitate (art. 25 lit. d).

Rezultatul concilierii se înscrie într-un proces verbal de conciliere. Dacă părțile au căzut de acord asupra clauzelor în discuție, clauzele urmează să facă parte din contract devenind obligatorii pentru părți, dacă au rămas clauze neconciliate prestatorul are obligația să sesizeze în termen de 5 zile organul competent pentru soluționarea acestora, urmînd ca acesta să stabilească conținutul clauzelor (art. 25 litera e).

Neprocînd în acest fel, se consideră că prestatorul a acceptat obiecțiile formulate de beneficiar. Contractul se consideră încheiat la data în care a ajuns la prestator semnat de către beneficiar sau la data la care trebuia să ajungă la prestator, dar din vîna uneia din părți, contractul nu a fost primit de prestator.

Am evidențiat succint procedura stabilită de lege pentru încheierea oricăror contracte economice pentru a putea să deosebim unele particularități în cazul contractelor de față.

O primă problemă se pune în legătură cu termenul în care se încheie și cu perioada pentru care se încheie aceste contracte.

Întreaga procedură de încheiere a contractelor trebuie să aibă loc într-o perioadă de cel puțin 90 de zile cu respectarea termenelor înscrise în articolul 25 din Legea nr. 7/1969. Această perioadă de 90 de zile se situează înaintea începerii anului de plan. Conform art. 4 alin. 1 din aceeași lege, contractele economice se încheie înaintea începerii executării planului cîincinal urmînd să fie adaptate cu cel puțin 6 luni înaintea începerii executării anului de plan. În această ipoteză înseamnă că perioada de 90 de zile pentru încheierea contractelor economice se situează în trimestrul II al anului premergător începerii planului cîincinal. Dar în domeniul turismului și în concret al transportului turistic trebuie să interpretăm și să aplicăm adecvat prevederea legii, deoarece este greu de conceput încheierea unor contracte pe perioada planului cîincinal în acest domeniu. Sigur că se poate concepe un asemenea contract care să aibă funcția de „contract cadru” deși legea nr. 7/1969 în art. 18 prevede numai două situații în care se încheie „contractul-cadru” dar credem să un asemenea contract ar cuprinde numai prevederile pe care le găsim și în actele normative în vigoare, iar adaptarea anuală ar însemna practic încheierea unor noi contracte deoarece elementele care dau substanță contractului se schimbă de la an la an.

Așadar în ce perioadă se vor încheia aceste contracte? Dacă depășim cum mi se pare firesc problema contractelor-cadru încheiate pe o perioadă de 5 ani și a adaptării lor anuale conform art. 27 din Legea nr. 7/1969, ajungem la concluzia, întemeiată pe dispozițiile art. 4 alin. 3 din aceeași lege coroborate cu prevederile art. 21 din Legea nr. 8/1972 că încheierea contractelor are loc în trimestrul III premergător anului de plan. Într-adevăr, potrivit dispozițiilor citate după actualizarea planului anual prin decret al Consiliului de Stat care se face cu 6 luni înaintea începerii executării planului anual, unitățile interesate vor lua măsuri pentru definitivarea contractelor și asigurarea tuturor condițiilor în vederea realizării sar-

cinilor de plan. Deci aceste contracte trebuie încheiate înaintea începerii anului de plan și anume în trimestrul III al anului premergător anului de plan.

O a doua problemă se referă la faptul că aceste contracte nu se încheie în temeiul unor repartiții, ci direct prin acordul părților în vederea îndeplinirii unor sarcini de plan. Mai mult, unele unități prestatoare, nu au ca obiect principal activitatea turistică, desfășurînd în realizarea sarcinilor de plan alte activități (I.T.A., NAVROM, TAROM, UGSR, etc.), nefiind deci ținute de contractele de transport turistic. Rezultă de aici necesitatea ca unitățile beneficiare să depună diligențe sporite atît pentru încheierea contractelor conform prevederilor legale, cit și pentru precizarea cu exactitate a tuturor clauzelor specifice avînd în vedere și alte normative care reglementează domeniile de activitate ale prestatorilor.

3.4. OBIECTUL ȘI CONȚINUTUL CONTRACTULUI — OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR

Prin încheierea contractului prestatorul se obligă să asigure, iar beneficiarul se obligă să utilizeze mijloacele de transport turistic stabilite de comun acord și să plătească valoarea serviciilor de transport conform tarifulor în vigoare; în contract părțile stabilesc numărul și tipul mijloacelor de transport; perioada de utilizare; valoarea contractului; obligațiile reciproc asumate; condițiile de modificare; modul de decontare a serviciilor; condițiile concrete de derulare în baza comenzilor beneficiarului precum și răspunderea părților pentru neexecutarea ori executarea necorespunzătoare a clauzelor stabilite de comun acord.

Deși principalul conținutul contractelor are fizionomia arătată, conținutul unor clauze concrete poate diferi de la contract la contract, în funcție de mijlocul de transport sau perioada de executare a contractului. Iată de exemplu într-un contract încheiat pentru un mijloc de transport naval (între O.N.T. Carpați și U.G.S.R.) prețul serviciilor se stabilește în sume fixe pe zile pentru sezon sau extrasezon, în timp ce într-un contract încheiat cu TAROM prețul se stabilește pe ore, iar în contractele încheiate pentru mijloace de transport auto prețurile se stabilesc în funcție de timpul de utilizare a mijloacelor de transport pe baza tarifelor pe km, tarifelor pe oră și tarifelor pe zi. Tot astfel unele obligații ori răspunderi concrete pot fi diferite în funcție de mijlocul de transport. Iată de exemplu într-un contract încheiat cu I.T.T.A. sînt incluse unele clauze speciale, cum sînt: transportul se execută numai pe drumuri asfaltate sau pietruite; asigurarea personalului de bord, minimum 8 ore de odihnă și 2 ore pentru pregătirea tehnică a autovehiculelor; folosirea autovehiculelor în mers numai 10 ore pe zi; răspunderea pentru nefuncționarea microfonului, caloriferului, etc..

Potrivit obiectului și specificului acestor contracte de prestări turistice, prestatorii au următoarele obligații:

— să pună la dispoziția beneficiarului la termenul și la locul stabilit mijlocul de transport pregătit pentru acțiune și personalul de bord corespunzător.

În contractele încheiate pentru mijloace de transport rutier, data, ora și locul prezentării sînt stabilite de beneficiar prin comanda lansată către prestator pentru fiecare acțiune turistică mijlocul de transport trebuie să fie la locul și ora indicată în comandă cu cel puțin 15 minute înainte de plecarea în cursă în stare de funcționare tehnică și curățenck; corespunzătoare;

— să înlocuiască, pe cheltuiela sa, mijlocul de transport defect, dispărut sau angajat într-un accident și să asigure transportul turiștilor în cel mai scurt timp posibil la destinație;

— să asigure îmbarcarea și debarcarea bagajelor turiștilor în și din mijlocul de transport în limitele portbagajelor autovehiculelor; dacă bagajele depășesc capacitatea portbagajelor (mai ales la mijloace auto) prestatorul, asigură

critica plată, pe bază de comandă, mijloace de transport suplimentare;

— să suporte pe bază de documente justificative — cheltuielile făcute de beneficiar pe parcurs extern pentru carburanți, lubrefianți, eventuale reparații, operațiuni de întreținere, taxe rutiere, etc., precum și cheltuielile legate de deplasarea mijloacelor de transport de la și la garaj la locul de imbarcare — debarcare al turiștilor (mijloace rutiere).

Obligațiile beneficiarului :

— să utilizeze eficient capacitățile de transport contractate în raport de caracteristicile lor tehnice;

— să asigure spațiile de cazare și masa pentru personalul de bord în timpul desfășurării acțiunilor turistice sau al detașării în diferite zone ale țării, inclusiv pentru personalul de coordonare și deservire detașat (personal al I.T.T.A. detașat pe litoral).

— să lanseze comenzi ferme, completate conform sistemului informațional al activității de turism internațional, aprobat prin O.M.T nr. 223/1975, sistemului informațional al activității de turism intern aprobat prin O.M.T. nr. 1084/1973 și Instrucțiunilor nr. 24 ale Ministerului Turismului, comanda ca modalitate de derulare a contractelor este utilizată mai ales pentru mijloace auto; în comenzi sînt înscrise o serie de date cum sînt: tipul, marca și numărul mijlocului de transport; data, locul și ora prezentării la program; punctul de imbarcare-debarcare; traseul turistic; valoarea transportului; mențiunea „turism internațional” sau „turism intern”; categoria de turiști (pentru acordarea tarifului redus), etc.;

— ghidul turistic — ca reprezentant al beneficiarului — este conducătorul acțiunii turistice avînd obligația să urmărească derularea contractului întocmai cu clauzele inserate de părți;

3.5. DECONTAREA SERVICIILOR

Prestațiile efectuate pe baze contractuale se taxează conform tarifelor aprobate de Ministerul Turismului, diferențiate pentru turism intern sau extern, mijloace de transport, sezon turistic, etc.

Decontarea serviciilor se face fie prin plăți planificate cu emiterea dispoziției de plată de către beneficiar fie pe bază de factură emisă de către prestator însoțită de documente justificative. În ambele sisteme, la finele anului de plan ori la expirarea duratei pentru care a fost încheiat contractul, părțile procedează la regularizarea finală a decontării serviciilor ținîndu-se seama de valoarea contractului și de realizarea efectivă a prestațiilor.

3.6. MODIFICAREA CONTRACTELOR

Din modul în care este înscrisă această clauză în diferite contracte de transport turistic putem formula următoarele concluzii :

— părțile nu pot modifica prin acordul lor clauzele înscrise în contract în temeiul unor acte normative;

— modificarea poate fi cerută de beneficiar în baza cunoașterii și analizei modului de contractare la extern;

— modificarea se referă la orice clauză contractuală stabilită prin acordul părților (numărul mijloacelor de transport; termene) etc.

— modificarea se face prin acte adiționale la contract, în mod succesiv și planificat astfel: pînă la 1 martie al anului de plan, pentru trimestrul II al aceluiași an; pînă la 15 mai al anului de plan pentru trimestrul III al aceluiași an și pînă la 15 august al anului de plan, pentru trimestrul IV al aceluiași an; (O.M.T. nr. 663/1980).

Observăm că noțiunea de „modificare” este direct legată de acoperirea cu contracte externe ceea ce conduce la ideea că numai contractele economice de transport turistice pentru turism extern pot fi modificate.

În spiritul legii (Legea nr. 71/1969 art. 28) nu putem ajunge la o asemenea concluzie, deoarece modificarea contractelor este impusă de rațiuni de eficiență economică și nu putem defavoriza pe unii beneficiari numai pe baza

criteriului „destinației prestației”. Faptul că modificarea contractului este subordonată „contractării externe” se explică prin grija pe care părțile trebuie să o acorde corelării celor două categorii de contracte în vederea utilizării capacităților de transport cu maximum de eficiență și nicidecum că ar limita voința părților contractante, care, în temeiul art. 28 din legea amintită, pot modifica clauzele incluse în contract prin voința lor cu suportarea consecințelor materiale de către partea care a cerut modificarea.

Datorită specificului de derulare credem că aceste contracte ar trebui să cuprindă un capitol distinct referitor la „anularea unor programe” care să stabilească detaliat obligațiile părților cu privire la comunicarea anulărilor în timp util precum și răspunderea acestora pentru o misiune ori intîrziere. Este adevărat că am găsit o asemenea clauză inserată în contractul încheiat de O.N.T. București cu I.T.T.A. dar ea privește obligația ghidului de a anunța dispeceratului I.T.T.A. orice „modificare ori anulare” a programului turistic înscris în comandă și de a face mențiune despre aceasta pe „foaia de comandă” și pe „foaia de parcurs” a conducătorului auto. Mai degrabă o asemenea clauză vrea să urmărească o limitare a răspunderii beneficiarului în funcție de evenimentele intervenite după declanșarea acțiunii turistice, fără a preciza care sînt consecințele unor asemenea emisiuni și fără a acoperi problematica la care ne referim.

3.7. RĂSPUNDEREA PĂRȚILOR

Potrivit legii (art. 47 din legea nr. 71/1969) părțile răspund pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor sub forma penalităților și despăgubirilor.

Pornind de la dispoziția înscrisă în art. 47, alineatul ultim, din aceeași lege, potrivit căreia părțile pot stabili și alte penalități ținînd seama de specificul relațiilor economice pentru care au încheiat contractul, ne vom referi la cîteva asemenea penalități.

a) **Răspunderea prestatorilor.** Prestatorul suportă contravaloarea daunelor plătite de beneficiar partenerului extern ca urmare a neîndeplinirii de către prestator a obligațiilor contractuale. Pentru satisfacerea pretențiilor sale, beneficiarul trebuie să facă dovada, cu documente justificative, a despăgubirilor plătite partenerului extern. Plata se face în lei la cursul de revenire al operației respective. Prestatorul răspunde pentru integritatea bagajelor pe timpul transportului, fără a răspunde de conținutul bagajelor. De asemenea, după caz prestatorul suportă următoarele penalități: pentru neprezentarea mijlocului de transport la data și ore fixată în comandă (200 lei), pentru nefuncționarea instalațiilor de încălzire în perioada sezonului rece, pentru nefuncționarea microfonului ori pentru prezentarea mijlocului de transport murdar cîte 200 lei pe zi, etc.

b) **Răspunderea beneficiarilor.** Beneficiarul suportă contravaloarea prejudiciilor aduse de turiști mijlocului de transport pe baza procesului verbal semnat de reprezentantul prestatorului, ghidul turistic și cel puțin 2 martori din rîndul turiștilor. Unitatea de turism urmează să recupereze sumele plătite de la turistul vinovat; de asemenea beneficiarii plătesc, după caz, următoarele penalități: pentru neasigurarea drepturilor de cazare și masă personalului de bord (200 lei); pentru necompletarea comenzilor cu toate datele cerute de actele normative sau pentru netrimiterii comenzii scrise cel mai tîrziu a doua zi de la transmiterea ei prin telefon cîte 100 lei/comandă; pentru neprezentarea ghidului la reprezentantul beneficiarului dintr-o stațiune (mai ales litoral) pentru a pune mijlocul de transport la dispoziția acestuia în vederea efectuării unor acțiuni suplimentare (300 lei).

c) **Exonerarea de răspundere.** Forța majoră, dovedită în condițiile legii exonerează de răspundere.

Partea care invocă forța majoră are obligația de a comunica celeilalte părți imposibilitatea executării în termen de cel mult 24 de ore și să transmită datele doveditoare în termen de 15 zile.

4. CONTRACTUL ECONOMIC DE PUBLICITATE TURISTICĂ

4.1. PRECIZĂRI PRELABILE

În cadrul politicii comerciale și tarifar-valutare un loc important îl ocupă propaganda turistică generală și publicitatea turistică comercială. Pe baza propunerilor formulate de către unitățile de turism (O.N.T. „Carpați”, Centrala de turism „Litoral”, A.C.R. — I.T.I.A.), de Birourile de informații turistice din străinătate, de Întreprinderea de comerț exterior „Comturis”, de Agenția română de publicitate turistică „Publiturism” și de Întreprinderea hotelieră „Intercontinental”, în funcție de sarcinile de plan pe fiecare relație, ținând seama și de stadiul conjunctural al pieții turistice, Direcția turism internațional elaborează **Direcțiile anuale** de orientare și definește vedea fondurile în valută și în lei pe unități și pe țări. După aprobarea direcțiilor de orientare și a bugetului pentru propagandă-publicitate de către Consiliul de conducere al Ministerului Turismului, Direcția turism internațional elaborează **Programul** de propagandă-publicitate pe țări precum și planul de producție al mijloacelor de propagandă-publicitate, care după aprobarea lor de către Ministerul Turismului și Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, sînt transmise unităților și birourilor de informații, fiecareia partea ce le revine din programul de propagandă-publicitate. De asemenea întregul program și plan de producție este transmis Agenției „Publiturism” în vederea organizării și executării acestora, ca unitate a Ministerului Turismului specializată în acest scop.

Fără a exista criterii ferme de delimitare în conținut și formă, pornind de la scop și modalitate de realizare, se face distincție între „propagandă turistică externă” și „publicitate turistică comercială”. Deși în ultimă analiză atât „propagandă” cît și „publicitatea” urmăresc crearea sau menținerea unei imagini pozitive asupra produsului turistic românesc, prima are ca scop principal **promovarea generală** a produsului turistic comunicînd imaginea țării, a unei zone geografice, caracteristicile cultural-istorice etc. iar a doua se adresează concret cumpărătorului prezentîndu-l un produs sau o unitate turistică, urmărind să-l influențeze, să-l convingă și să-l informeze asupra produsului.

De asemenea atît „propagandă” cît și „publicitatea” se execută de către Agenția „Publiturism” dar modalitățile practice de realizare a acțiunilor, sau mai exact cadrul juridic în care se execută acțiunile de „propagandă” și „publicitate” este diferit.

Programul de propagandă turistică externă, cuprinzînd expoziții, tipărituri, acțiuni de relații publice, publicitate în presă, la radio și televiziune etc., se realizează și se execută, la comanda Ministerului Turismului de către Agenția „Publiturism”. În acest scop, în cadrul programelor aprobate pe țări, Agenția „Publiturism” urmează să încheie contracte economice de prestări de servicii (pentru acțiunile și materialele pe care nu le execută în regie proprie) precum și contracte comerciale internaționale.

Programul de publicitate turistică comercială, cuprinzînd în general aceleași acțiuni și materiale, dar cu diferențele de scop arătate, se repartizează pe unități de turism contractante la extern care urmează să îl realizeze, pe baze contractuale, prin Agenția „Publiturism”.

În cadrul programului de publicitate turistică comercială distingem două categorii principale de activitate publicitară și anume: a) acțiuni de publicitate realizate de unitatea contractantă la extern, în cadrul programului aprobat pe țări, pentru promovarea produsului turistic românesc pe piețele turistice externe și care dețin ponderea principală în activitatea de publicitate; b) acțiuni de publicitate înscrise de unitățile contractante la extern în contractele de turism internațional și care se realizează fie exclusiv de către unitatea contractantă la extern fie în **coparticipare** cu firma parteneră externă.

Pentru îndeplinirea programului de publicitate unitățile de turism contractante la extern încheie anual cu Agenția „Publiturism” **contracte economice** asupra cărora ne vom opri în continuare.

4.2. NOȚIUNE ȘI OBIECT

Acțiunile și materialele de publicitate aprobate ca sarcini în planul unităților de turism contractante la extern se realizează și execută de către Agenția Publiturism pe bază de contract. Între unitățile de turism contractante la extern, în calitate de beneficiar și Agenția Publiturism, în calitate de prestator se încheie anual un contract economic prin care prestatorul se obligă să organizeze și să realizeze **pentru și în numele beneficiarului**, fie în regie proprie fie prin terți prestatori din țară ori străinătate acțiunile de publicitate ale beneficiarului care se obligă să plătească prețul prestațiilor.

Obiectul contractului îl constituie **acțiunile** de publicitate aprobate pe țări în valută (deize libere și cliring țări socialiste) și în lei, **producția** de tipărituri și materiale publicitare și **producția** de filme turistice. Observăm că obiectul contractului este structurat pe trei părți principale și anume: acțiuni de publicitate (reclama radio, TV., cinema, expoziții, afișaj, etc.), producția de tipărituri și materiale publicitare (fotografii, diapozitive, obiecte de reclamă — amintiri, casete luminoase, etc.) și producția de filme turistice. Obiectul contractului economic de publicitate turistică este mixt, cuprinzînd atît obligații de livrare cît și obligații de executări de lucrări și prestări de servicii. Agenția Publiturism, îndeplinind politica publicitară în domeniul turismului, se obligă să organizeze activitatea și acțiunile de publicitate și să realizeze materialele respective astfel cum sînt înscrise în planul beneficiarului și în condițiile stabilite prin contract. Două precizări se impun. Agenția Publiturism, datorită complexității obiectului contractului, acționează ca un **prestator general**, îndeplinindu-și obligațiile asumate, direct, prin aparatul său de specialitate sau prin încheierea unor contracte de „cooperare” cu prestatori de specialitate din țară sau străinătate, acestea avînd, după caz, regimul juridic al contractelor economice ori al contractelor externe. Prestatorul general se obligă să realizeze obiectul contractului dar nu în nume proprii ci **pentru și în numele beneficiarului**. Așadar contractul economic de publicitate turistică are figura juridică a contractului de mandat, prestatorul acționînd ca un mandatar în limitele determinate prin contract de beneficiarul mandant. Rezultă că prestatorul răspunde față de beneficiar pentru îndeplinirea obligațiilor asumate și totodată, deși efectele nu se produc față de el, răspunde, față de terții contractanți, garantînd validitatea contractelor încheiate; în același timp, beneficiarul este ținut să răspundă față de terți pentru obligațiile contractate pentru și în numele său de către prestator.

4.3. EXECUTAREA CONTRACTULUI ; OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR

Pornind de la obiectul și natura juridică a contractului trebuie să precizăm că executarea întocmai și la termen a obligațiilor asumate, impune cu necesitate îndeplinirea de către părți, pe întreaga durată a executării contractului, a unor obligații „alternative și reciproce” care concretizează conținutul acțiunii publicitare precum și cantitatea, calitatea, numărul, valoarea, perioada și mediile de desfășurare a materialelor de publicitate. Practic, executarea contractului înseamnă un șir de obligații reciproc îndeplinite de către prestator și beneficiar. Prestatorul acționînd pentru și în numele beneficiarului este ținut de imputernicirile date de beneficiar pentru fiecare acțiune de publicitate; acesta, la rîndul lui, este obligat, după caz, să transmită, la termenele stabilite, comenzi ferme, avize, confirmări, precizări scrise, pentru executarea obligației la termenul stipulat în contract.

Avînd în vedere specificitatea obligațiilor corelative în strînsă legătură cu structurarea obiectului contractului pe cele trei părți arătate, vom evidenția în continuare obligațiile părților ținînd seama de acest specific.

a) Cu privire la acțiunile de publicitate. Pentru realizarea acțiunilor de publicitate nominalizate în contract, prestatorul se obligă să execute materialele necesare angajării și derulării acțiunilor, să angajeze desfășurarea campaniei de publicitate și să comunice, la termenele prevăzute, perioada de desfășurare, mediile de publicitate, cantitatea, numărul, valoarea angajată precum și situația utilizării fondurilor valutare și în lei. Corelativ beneficiarul se obligă să transmită prestatorului precizări scrise cu privire la conținutul materialelor publicitare (reclame la radio, TV., inserții în presă, etc.) mediile și perioadele de desfășurare etc. și să avizeze fiecare material publicitar care urmează să fie executat de prestator conform propunerilor beneficiarului.

b) cu privire la publicitatea în coparticipare. Arătăm mai sus că unitatea contractantă la extern, în limita fondurilor valutare aprobate, stabilește în contractul de turism internațional, realizarea unor acțiuni de publicitate în coparticipare cu partenerul contractual. Aceste acțiuni le regăsim în contractul economic. Facem precizarea că perfectarea de acțiuni în coparticipare cu exercitarea de tipărituri în țară poate avea loc numai după consultarea prealabilă a prestatorului asupra posibilităților tehnice de execuție, a termenelor și valorii antecalulate a lucrării și după acceptarea acestor condiții de către partenerul extern.

Pentru executarea acțiunilor angajate în coparticipare, beneficiarul transmite prestatorului extrasul de contract extern; prestatorul transmite beneficiarului precizările necesare pentru stabilirea condițiilor tehnice de specialitate care la rîndul lui le comunică partenerului extern. În cazul în care se contractează acțiuni în coparticipare cu executare de tipărituri în străinătate, beneficiarul anexează la extrasul de contract și aprobarea Ministerului Turismului. Întreaga procedură trebuie să se încadreze, conform clauzelor contractuale, într-o perioadă de 30 de zile începînd cu data înregistrării contractului extern.

c) cu privire la editarea lucrărilor de publicitate și producția de filme turistice. Cu cel puțin 6 luni înainte de termenul de apariție, beneficiarul pune la dispoziția prestatorului tematica detaliată pe titluri, tematica ilustrațiilor și a hărților precum și datele comerciale necesare executării lucrării. Prestatorul solicită beneficiarului avizarea machetelor, ilustrațiilor, hărților, textelor, etc. pentru fiecare titlu astfel încît să fie respectat termenul de livrare al lucrării.

Pentru respectarea filmelor înscrise în programul de publicitate părțile stabilesc proiectele de scenariu, devizele estimative de cheltuieli, studioul producător, etc., urmînd ca prestatorul să trimită spre avizare filmul produs în fața de scenariu, decupați regizora, precum și în stadiu de copie de lucru.

Recepția calitativă a lucrărilor și filmelor se face de către comisia de recepție a beneficiarului, consemnînd rezultatul într-un proces-verbal de recepție. După recepție lucrările trec în custodie la prestator, care le difuzează eșalonat la dispoziția beneficiarului.

4.4. TERMENELE CONTRACTUALE

O deosebită importanță în contractul economic de publicitate turistică au clauzele cu privire la termen. În vederea executării întocmai a acțiunilor și materialelor publicitare părțile stabilesc în contract o serie de termene intermediare și finale a căror nerespectare creează în sarcina părții în culpă obligația de plată a penalităților legale. Termenele contractuale sînt stabilite pe zile și luni, în funcție de natura acțiunii de publicitate, prin utilizarea unor formule specifice, care fixează începutul și sfîrșitul termenului. De exemplu: „beneficiarul va aviza în termen de 7 zile de la primirea materialului”; „prestatorul prezintă spre avizare în termen de 15 zile de la primirea precizărilor scrise”; de asemenea termenele se stabilesc prin fixarea unei date calendaristice sau precizarea unei perioade: „pînă la 15 aprilie, prestatorul prezintă situația centralizată privind angajarea fondurilor”; „cu cel puțin 60 de zile înainte de începerea acțiunii, beneficiarul transmite precizări scrise”; altelei termenul

este stabilit „implicit” prin formula „în timp util” pentru realizarea acțiunii la termenul scadent.

Nerespectarea termenelor intermediare are în cele mai multe cazuri consecințe asupra respectării termenului final, în sensul decalării acestuia.

În contract, de regulă, părțile stabilesc termenele finale prin acordul lor direct sau preiau termenele prevăzute în programul de propagandă-publicitate, făcînd în toate cazurile mențiunea respectării termenelor intermediare.

Nerespectarea termenelor intermediare nu modifică termenul final și nu exonerează pe prestatorul în culpă de răspundere. Cu alte cuvinte nu este operantă compensarea între penalitățile datorate reciproc de către părți pentru nerespectarea unor termene, urmînd ca fiecare să răspundă pentru executarea cu întîrziere, din culpă, a obligațiilor asumate.

Termenele stabilite inițial de părți pot fi modificate prin acordul părților în următoarele situații: a) în cazul cînd apar situații conjuncturale de excepție care solicită intervenții promoționale urgente; b) în cazul în care beneficiarul solicită schimbarea unor elemente din lucrările avizate în prealabil. Precizăm că obiecțiile beneficiarului făcute ca urmare a nerespectării de către prestator a tematicilor avizate nu duc la modificarea termenelor, prin urmare prestatorul neputîndu-se apăra, cu acest motiv, de răspundere pentru întîrziere în executare. Atît în cazul modificării termenelor cît și a altor clauze contractuale sînt aplicabile întru totul dispozițiile art. 28 din Legea nr. 71/1969.

Decontarea serviciilor. Plata prestațiilor efectiv realizate de prestator se face de către beneficiar pe baza facturilor emise de către prestator, însoțite de documente justificative.

5. CONTRACTUL ECONOMIC DE AGREMENT

5.1. NOȚIUNE ȘI OBIECT

Pentru valorificarea eficientă a potențialului turistic, o importanță deosebită prezintă diversificarea serviciilor la care pot apela turiștii în timpul sejurului. În cadrul serviciilor nespecifice un loc important îl ocupă serviciile de agrement pentru organizarea cărora în subordinea Ministerului Turismului funcționează întreprinderea de agrement și producția industrială pentru turism (I.A.P.I.T.). Ca unitate specializată, aceasta încheie contracte economice cu diferite unități de turism (O.J.T.; I.H.R.), avînd ca obiect organizarea agrementului și exploatarea în comun a mijloacelor (utilajelor) de agrement. Precizăm că asemenea contracte pot fi încheiate de la I.A.P.I.T. și cu alte unități socialiste.

De regulă asemenea contracte se încheie pentru un anumit termen prestabil, în funcție de perioadă de sezon turistic, părțile avînd posibilitatea să prelungească contractul, după cum pentru motive justificate economic, pot hotărî încetarea acestuia.

5.2. OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR

I.A.P.I.T. asigură transportul și montarea utilajelor și mijloacelor de agrement la locul de exploatare stabilit de comun acord; asigură personalul tehnic de specialitate precum și funcționarea utilajelor pentru întreaga durată de exploatare. Beneficiarul asigură spațiul necesar desfășurării activităților; asigură personalul muncitor necesar exploatării (casieri, controlori, paznici, muncitori necalificați) pe care îi retribue în contul I.A.P.I.T.; asigură activitatea financiară și de gestionare pe întreaga perioadă de derulare a contractului (gestionează biletele cu valoare imprimată, jetoane, etc.); colectează zilnic numerarul realizat; achită, în contul I.A.P.I.T., diferite taxe către terți (energie electrică; chirie etc.); asigură securitatea utilajelor și instalațiilor.

5.3. CONDIȚII DE PLATĂ

Pentru activitatea sa beneficiarul are dreptul la un comision calculat în procente din încasările realizate. După deducerea comisionului și efectuarea plăților prevăzute în

contract, beneficiarul virează sumele în contul I.A.P.I.T. Lunar între părți se întocmesc deconturi de încasări și cheltuieli la care se anexează documentele justificative.

Pentru nevirarea sumelor la termenele stabilite, beneficiarul datorează penalități de întârziere conform art. 47 din Legea nr. 71/1969.

Răspunderea părților pentru neexecutare ori executare necorespunzătoare este angajată în condițiile Legii nr. 71/1969.

6. CONTRACTUL COMERCIAL DE TURISM INTERNAȚIONAL

6.1. PRECIZĂRI PRELABILE

Politica comercială și tarifar-valamală în domeniul turismului internațional stabilește cadrul general în care se acționează anual pe piețele turismului internațional în vederea încasărilor valutare planificate. În scopul fundamentării și realizării politicii comerciale și tarifar-valutare, Ministerul Turismului, prin unitățile contractante la extern, urmărește stabilirea de relații contractuale cu diferite firme străine specializate în vânzarea de programe turistice în străinătate.

Pe baza unor studii conjuncturale în vederea asigurării și creșterii încasărilor valutare, unitățile contractante la extern, urmăresc încheierea cu firmele partenere de protocoale sau convenții pe perioade de lungă durată (3—5 ani) prin care să realizeze creșterea numărului de turiști și a indicilor de utilizare a capacităților de cazare în strînsă corelație cu sarcinile de plan.

Odată cu lucrările de evidență și repartizare a bazei materiale, Direcția turism internațional, pe baza propunerilor făcute de unitățile cu sarcini privind încasările valutare întocmește politica comercială și tarifar-valutară pentru serviciile la sol.

Lucrarea se supune avizării și aprobării de către organele competente, apoi pînă la data de 15 mai a anului de contractare se comunică unităților titulare de plan valutare în vederea întocmirii programului de contractare pentru fiecare țară, firmă parteneră și acțiune turistică și a pregătirii punetelor de vedere și a mandatelor de contractare.

6.2. UNITĂȚILE CONTRACTANTE LA EXTERN

Întreaga activitate de contractare externă și de derulare a contractelor și aranjamentelor este organizată și desfășurată de O.N.T. „Carpați”-București; O.N.T. „Litoral”-Mamaia și Automobil Clubul Român — Întreprinderea de Transporturi Internaționale Auto (A.C.R. — I.T.I.A.).

Pentru o mai bună cunoaștere a exigențelor firmelor contractante în legătură cu asigurarea și prestarea serviciilor de calitate, care să satisfacă pretențiile turiștilor străini, la activitatea de contractare participă reprezentanți ai unităților prestatoare (O.J.T., I.T.H.R., I.H.R.).

De asemenea, activitatea de contractare este srijinită permanent de către Biroul de Turism al Ministerului Turismului din țara respectivă, care are și sarcina de a urmări derularea contractului (înscrisura turiștilor etc.).

Precizăm însă că unitățile contractante la extern acționează pe piețele externe și încheie contracte comerciale în nume propriu și pe cont propriu.

Ele poartă întreaga răspundere pentru contractarea și derularea la extern. Unitățile contractante la extern sînt obligate să-și acopere cheltuielile din venituri proprii și să obțină beneficiul planificat din care să-și asigure resursele necesare dezvoltării propriei activități, constituirea celorlalte fonduri prevăzute de lege și să contribuie la dezvoltarea generală a societății. Ele sînt obligate să încheie contracte externe, la prețuri competitive practicate pe piața internațională care să asigure valorificarea superioară și eficientă a produsului turistic românesc.

Unitățile contractante la extern realizează contractarea externă, singure sau împreună, în raport de obiectul lor de activitate, astfel:

— O.N.T. „Carpați” București este abilitat să încheie contracte externe pentru următoarele acțiuni turistice: o-

dihnă în toată țara; odihnă litoral plus circuite (dîn total sejur — maxim 50 la sută pe litoral); tratament balnear și geriatric (fără litoral); sporturi de iarnă; congrese și conferințe în toată țara; grupuri speciale; excursii în țară și în străinătate cu plecare din țară (fără litoral); escale ale navelor fluviale străine în porturile dunărene.

— Centrala de turism „Litoral” Mamaia încheie contracte pentru următoarele grupuri de acțiuni turistice: odihnă — litoral; tratament balnear și geriatric pe litoral; grupe speciale litoral; sejur combinat litoral plus alte țări; croaziere maritime și croaziere fluviale; excursii în țară și străinătate cu plecare de pe litoral;

— A.C.R. — I.T.T.A. încheie contracte cu organisme similare din străinătate, pentru aducerea în țară de turiști care sosesc cu automobilul. În organizarea acțiunilor turistice cooperează cu centrala de turism „Litoral” sau O.N.T. Carpați București, în funcție de natura acțiunii turistice.

6.3. ÎNCHIEIEREA ȘI RATIFICAREA CONTRACTELOR

Acțiunea de contractare externă este declanșată în luna mai, după aprobarea lucrării de politică comercială și tarifar-valutară de către organele competente și se desfășoară în tot cursul anului anterior anului de plan, putîndu-se continua și în cursul anului de plan.

O deosebită atenție este acordată pregătirii și desfășurării tratativelor pentru încheierea contractelor. Respectînd regulile de negociere, unitățile de turism au în vedere permanent încheierea unor contracte care să asigure valorificarea superioară a produsului turistic românesc pe baza sarcinilor de plan și politicii comerciale. Executarea corespunzătoare a contractului este legată în mare măsură de importanța acordată negocierilor.

Contractul de turism internațional încheiat în țară sau în străinătate potrivit programului de contractare aprobat de Ministerul Turismului, se înregistrează și numerotează la unitatea de turism parte, în contract, într-un registru de evidență, ce se ține în acest scop.

Contractul este prezentat conducerii colective a unității, de către compartimentul de relații, în termen de 5 zile, de la înregistrare. În următoarele 5 zile organul colectiv de conducere analizează și aprobă contractul extern și îl transmite Direcției turism internațional cu propunerea de ratificare. În termen de 6 zile de la primire, Direcția turism internațional analizează clauzele contractului și îl supune ratificării conducerii Ministerului Turismului. După ratificare aceeași direcție îl transmite unității contractante pentru derulare.

În cazul în care organele de conducere chemate să analizeze și să aprobe contractul nu sînt de acord cu unele clauze incluse în contract, vor cere renegocierea acestora, dacă contractul s-a încheiat sub rezerva aprobării (ratificării) ulterioare.

6.4. OBIECTUL CONTRACTULUI — OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR

Obiectul contractului este format din prestațiile la care părțile se obligă reciproc. Astfel, partenerul extern, denumit generic *turoperator* asigură trimiterea în țara noastră a unui număr de turiști și achită prețul serviciilor prestate, iar unitatea de turism asigură prestarea serviciilor de cazare, masă, transfer, ghid, tratament etc., în condiții optime cantitative și calitative, diferențiate pe categorii de confort, astfel cum au fost stabilite în fiecare program turistic.

Unitățile de turism oferă spre contractare, fiecare în raport de obiectul ei de activitate, o gamă largă de acțiuni turistice care să satisfacă exigențele și cerințele turiștilor, și să furnizeze exportul produsului turistic românesc.

Ca regulă, sînt oferite spre contractare, următoarele genuri de acțiuni: odihnă litoral sau munte; odihnă combinată (litoral — munte sau litoral — circuit); circuite; tratament (balnear, geriatric, pellamar); sporturi de iarnă, grupuri speciale etc.

Precizăm că în cadrul obiectului contractului este înscrisă și clauza cu privire la obligațiile „turoperatorului” de a asigura transportul internațional prin încheierea unui contract de transport cu o companie de transport. Înscrisrea acestei clauze în contract se face pentru a corela serviciile la sol cu serviciile de transport (graficul de sosiri este cuprins ca anexă la contractul de turism internațional).

Specific obiectului contractului este faptul că toate serviciile, începând cu transferul de sosire și terminând cu transferul de repartizare sînt detaliate în „Programul acțiunii turistice” care, în raport de structura și specificul acțiunii turistice contractate, cuprinde clauzele la care se obligă prestatorul, printre care evidențiem:

- asigurarea primirii oaspeților, la punctele convenite (aeroport, port, gară etc.), înlesnirea realizării operative a formalităților de primire și organizare corespunzătoare a transferului;

- asigurarea mijloacelor de transport, corespunzător realizării programului (autocar, microbuz, autoturism);

- asigurarea serviciului de ghid — interpret pentru facilitarea contractelor cu unitățile prestatoare (hotel, restaurant, etc.); informarea oaspeților asupra derulării programului, sprijinirea acestora în organizarea excursiilor interne sau în țere țări, sprijinirea acordării asistenței medicale, acordarea unor servicii de masă corespunzătoare gusturilor și obiceiurilor oaspeților, dar și bucătăriei românești, rezolvarea operativă a sugestiilor și sesizărilor formulate de turiști;

- asigurarea desfășurării corespunzătoare a programelor de vizite în unități specializate românești, etc.

În legătură cu obligațiile părților privind executarea prestațiilor, contractul model cuprinde două capitole intitulat „Garanții” și respectiv „Înscrieri”. Conținutul acestora fiind strîns legat de executarea contractului, facem precizările curente în această parte a materiei.

În capitolul „Garanții” părțile se obligă să garanteze reciproc obiectul contractului, astfel:

- turoperatorul garantează includerea în catalogul său de vânzare a programelor contractate și trimiterea unui număr de turiști stabilit expres de părți;

- unitatea de turism garantează îndeplinirea serviciilor contractate angajîndu-se să nu opereze nici o modificare unilaterală a acestora.

Includerea acestor clauze sporește răspunderea părților contractante, deoarece încălcarea lor duce la răspunderea patrimonială a părții în culpă.

Capitolul „Înscrieri” cuprinde obligațiile turoperatorului de a informa periodic la datele precizate în contract asupra stadiului de vânzare a programelor turiștilor și asupra sosirii turiștilor. Unitatea prestatoare, pe baza comunicărilor primite, corelează contractul extern cu obiectul contractului economic de hotelărie și alimentație pentru extern în care are calitatea de beneficiar.

Evidențiem, de asemenea, că „precizarea” obligațiilor părților cu privire la derularea obiectului contractului se face prin înscrierea acestora în cadrul unor anexe care fac parte integrantă din contract.

6.5. PREȚUL CONTRACTULUI — MODALITATEA DE PLATĂ

a) Strict juridic, prețul într-un contract reprezintă prestația principală a beneficiarului, făcută în considerația contraprestației prestatorului (furnizorului), deci prețul reprezintă un element al obiectului contractului.

Prețul serviciilor contractate este format din următoarele „categorii de preț” la care se adaugă unele taxe (aeroport, stațiune):

- prețul net al serviciilor prestate la sol;
- facilitățile acordate de unitatea de turism;
- prețul de vânzare către turiști a programului turistic care se formează prin „adaosul transportului” la prețul serviciilor

În legătură cu prețul contractului se impun următoarele precizări:

- prețul se negociază și se stabilește în moneda națională a transportului, dacă este liber convertibilă, în dolari S.U.A. sau pe bază de reciprocitate (cu țările socialiste).

- facilitățile, avînd o funcție de publicitate, operează numai dacă fiecare din ele este înscrisă în catalogul de vânzare al turoperatorului; facilitățile pe care de regulă le acordă prestatorul sînt: gratuități și reduceri de tarife pentru copii pînă la 12 ani; gratuități pentru însoțitorii de grup, profesori pentru grupuri de elevi și surori medicale pentru grupuri de tratament; gratuități sau reduceri de tarife la cazare, masă și spațiu de lucru pentru delegații permanenți ai turoperatorului.

Odată cu negocierea prețului se cuvine și asupra comisiunilor acordate turoperatorului pentru excursiile interne și externe vîndute în țara noastră prin reprezentanții acestuia. Comisiunile acordate sînt supuse unui impozit pe venit de 15 la sută.

b) Specificul derulării obiectului contractului este pus în evidență și de modul în care sînt stabilite clauzele cu privire la achitarea prețului de către partenerul extern.

Plata serviciilor prestate se achită prin transfer bancar printr-o bancă agreată de Banca Română de Comerț Exterior, astfel:

- în avans, înaintea sosirii turiștilor; minimum 70 la sută din valoarea serviciilor; în condițiile în care firmele sau dovedit rău platnici, în contract se poate include clauza achitării integrale în avans a prețului, sau clauza garanțării plăților cu scrisoare de garanție bancară, emisă de o bancă corespondentă a B.R.G.E., astfel ca la scadență, plata să se poată face necondiționat;

- după plecarea turiștilor în cel mult 30 de zile se achită diferența de preț; în acest scop partea română este obligată să expedieze facturile în termen de 7 zile, de la plecarea turiștilor, iar turoperatorul este obligat să efectueze plata în termen de 30 de zile de la plecarea turiștilor, precizînd la fiecare transfer bancar numărul facturii achitate

c) Cu privire la efectuarea plăților, contractul prevede unele clauze de răspundere a turoperatorului:

- în cazul neachitării prețului în avans sau a diferențelor în termenul stabilit, unitatea de turism poate înceta acordarea serviciilor, întreașa răspundere revenînd turoperatorului;

- pentru neplata facturii în termen de 23 de zile de la data expedierii facturii (data poștei), transportul suportă o penalizare de 0,05 la sută pe fiecare zi de întîrziere;

- turoperatorul nu poate reține nici un fel de sume datorate, cu motivarea neîncasării unor eventuale sume de la alte unități românești de turism sau cu titlu de daune pentru unele reclamații ale turiștilor decît cu acordul scris al partenerului contractual.

6.6. CLAUZE DE PUBLICITATE

Ca o particularitate a contractului apare înscrierea clauzelor cu privire la acțiunile publicitare făcute în scopul promovării vânzării programelor oferite și pentru crearea sau menținerea unei imagini pozitive asupra turismului românesc.

În cadrul contractului, părțile convin asupra clauzelor de realizare a publicității și asupra cheltuielilor și decontării programelor publicitare comune.

a) Pentru realizarea acțiunilor de publicitate părțile prevăd de regulă următoarele:

- acțiunile de publicitate asigurate exclusiv de turoperator în favoarea călătoriilor spre România;

- acțiunile de publicitate asigurate exclusiv de prestator în țara turoperatorului pentru crearea unor imagini pozitive asupra produsului turistic românesc;

- acțiunile de publicitate realizate în coparticipare de către părți pentru susținerea călătoriilor spre România.

În cadrul contractului (prin înscrierea în anexă) părțile nominalizează acțiunile de publicitate și stabilesc în detaliu continuitatea, volumul, dimensiunea, formatul, termenul de realizare, aria de răspîndire etc., pentru fiecare acțiune publicitară.

b) În legătură cu suportarea cheltuielilor de publicitate, contractul se referă expres numai la condițiile de plată pentru acțiunile de publicitate realizate în coparticipare. În acest scop se înscriu în contract următoarele clauze: suma maximă prevăzută pentru programul de publicitate comună și cota de participare a fiecărei părți (unitatea de turism poate accepta o cotă de până la 50 la sută din suma prevăzută). Pentru decontarea cheltuielilor făcute de turoperator în contul prestatorului, părțile stabilesc o serie de clauze concrete cu privire la justificarea cheltuielilor, urmărind astfel evitarea unor litigii izvorite din acțiunile comune de publicitate.

Precizăm că acțiunile publicitare înscrise în contractul de turism internațional sînt realizate de către Agenția „Publiciturism” pe baza contractului economic încheiat cu unitatea de turism contractantă la extern

6.7. FORȚA MAJORĂ

Clauzele de forță majoră pot afecta executarea totală sau parțială și definitivă sau temporară a contractului, în raport de întinderea și respectiv durata acestora.

Pentru a produce efectele prevăzute de lege, părțile înscriu în contract condițiile în care operează forța majoră. Astfel, partea care invocă situația de forță majoră este obligată să anunțe partenerul în termen de 15 zile și să prezinte documentele doveditoare omise de un organ oficial competent potrivit legislației țării respective. Ceea ce este specific contractului de față se referă la clauza de reziliere pentru forță majoră. Astfel, partea căruia i se opune forța majoră, dacă aceasta durează mai mult de 30 de zile, poate rezilia contractul, anunțându-l în scris pe partener.

6.8. RECLAMAȚII ȘI JURISDICȚIE

Potrivit specificului de derulare a contractului, părțile reglementează prin acordul lor trei categorii de reclamații, după cum urmează:

a) **Reclamații privind calitatea serviciilor de cazare și masă.** Aceste reclamații trebuie făcute în scris de turoperator și înainte de plecarea turiștilor din țară. Reclamațiile făcute după plecarea turiștilor urmează să fie soluționate în măsura în care faptele reclamate mai pot fi identificate.

Reținem că prin contract părțile subordonează noțiunea de „reclamație” următoarelor două condiții: să fie formulată în scris de turoperator; să fie predată prestatorului înainte de plecarea turiștilor din țară.

Observăm că în acest înțeles al noțiunii de reclamație, turiștii se adresează reprezentanților firmei, care la rîndul lor sesizează în scris prestatorul asupra calității serviciilor de masă și cazare. Sigur că orice turist se poate „plînge” în legătură cu calitatea serviciilor de cazare și masă, ghidului, unității de alimentație publică sau hotelieră, precum și direct partenerului contractual. Asemenea sesizări nu constituie „reclamații” în înțelesul prezentului contract. Nu e mai puțin adevărat, însă, că orice asemenea sesizare constituie un semnal pentru prestator și conduce la luarea măsurilor corespunzătoare de remediere, inclusiv de sancționare a persoanelor vinovate.

b) **Reclamații privind „celelalte servicii”.** Aceste reclamații sînt supuse următorului regim: pot fi formulate pe loc sau într-un termen calendaristic expres stabilit în contract, urmînd a fi soluționate în termen de 20 de zile de la primirea reclamației (înregistrarea ei la unitate).

c) **Reclamații prin care turoperatorul cere restituiri de sume pentru calitatea necorespunzătoare a unor servicii.** Acestea vor fi analizate și soluționate în termen de 20 de zile de la primire, de către unitatea prestatoare.

Soluționarea unor litigii izvorite din executarea necorespunzătoare sau neexecutarea prevederilor contractuale este guvernată de următoarele două principii:

- concilierea litigiului de către părți pe cale amicală;
- soluționarea litigiului de către comisia de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R.S. României, care pronunță o hotărîre definitivă și executorie pentru părți. Arbitrarea litigiului se face după procedura proprie a Comisiei de Arbitraj, ținînd seama de voința comună a părților izvorită din termenii contractului, pe baza și cu aplicarea legii române (care guvernează contractul).

Evident, pentru aplicarea acestor principii se impune să se promoveze în contract o clauză compromisorie adecvată. Cu alte cuvinte, este necesar ca părțile, de comun acord, ca organul de arbitraj comercial internațional să fie C.A.B., iar dreptul de aplicare a contractului să fie sistemul de drept român

Studiu documentar realizat de:
dr. Iosif R. URS
Academia de Studii Economice

redactor coordonator:
dr. Al. DETEȘAN

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE

**GRUPUL ÎNTREPRINDERILOR
DE GOSPODĂRIE COMUNALĂ**
Str. Cavafii Vechi nr. 15
Sector 3, București
Telefon 14 76 00

- Burghiu Ø 11 buc. 25
- idem Ø 11,5 buc. 30
- Ø 12 buc. 28
- Ø 12,5 buc. 52
- Ø 13,5 buc. 27
- Ø 14,5 buc. 20
- Ø 15 buc. 52
- Ø 16 buc. 20
- Ø 19,5 buc. 24
- Ø 23 buc. 16

- Ø 26 buc. 45
- Ø 29 buc. 13
- Ø 30 buc. 13
- Ø 31 buc. 6
- Balast 65 W buc. 377
- idem 250 W buc. 90
- Borne tablou 200 A buc. 258
- Corpuri iluminat 1×65 buc. 88
- Cond. bobinaj bumbac 1,1 kg. 24
- idem textil 1,2 kg. 73
- idem bumbac 1,5 kg. 20
- idem 1,7 kg. 36
- idem textil 1,7 kg. 29
- idem 1,4 kg. 10
- Contactori AC.3 100A buc. 7
- idem 200 A cu releu buc. 6

- idem ST—TR 63 A buc. 33
- Comutatori măs. tensiune 160—221 buc. 64
- idem 160—132 buc. 19
- întrerupător (manetă) buc. 9
- idem pachet 10A buc. 22
- idem ST triunghi 32A buc. 1
- idem pîrghie 100A buc. 51
- Manetă USOL buc. 25
- Subansamblu releu 380 V buc. 16
- Releu tens. USOL buc. 10
- idem R1—2—1 buc. 186
- Cazan PAG25 monobloc cu uzură buc. 20
- Boylere 5000 l buc. 10

Intrebări și răspunsuri

● **I.T.S.A.I.A., Zalău** — Diminuarea retribuiției pentru nerealizarea sarcinilor proprii de muncă se aplică, în condițiile prevăzute de art. 45 din Legea nr. 57/1974, exclusiv asupra retribuiției tarifare definită ca atare de art. 9 lit. a din Legea susmenționată (retribuția stabilită pe baza rețelelor tarifare sau a listelor de funcții și prin nomenclatoarele de funcții). În consecință, această diminuare nu se aplică asupra majorării acordate pe baza art. 71(4) din legea și a Decretului 100/1979.

● **NECULAI ATUDORII, Iași** — La stabilirea indemnizației acordate pe linia asigurărilor sociale de stat pentru mamă, în cazul copilului bolnav în vîrstă de pînă la trei ani, precum și la stabilirea indemnizației pentru prevenirea îmbolnăvirii, nu se ia în considerare sporul la retribuiție pentru vechime neîntreruptă în aceeași unitate.

● **ALEXANDRU GHINDRIȘ, Sighețul Marmației** — În august 1962, cînd ați reușit la examenul de admitere la I.S.B. București, ați fost trimis, ca atare, pe baza dosarului întocmit de Banca de Investiții Baia Mare, cu obligația contractuală ca la absolvirea facultății să lucrați la această unitate. În această perioadă ați primit bursa de la unitatea care v-a trimis (ulterior plata bursei a fost preluată de către Ministerul Educației și Învățămîntului). În această situație, perioada cît ați urmat cursurile universitare (în conformitate cu art. 9 lit. din Legea nr. 1/1971) vi se recunoaște ca vechime neîntreruptă în aceeași unitate.

Menționăm că, în conformitate cu art. 20 al. 3 din Legea nr. 3/1979 constituie vechime în muncă perioada în care o persoană încadrată în muncă urmează cursuri de pregătire profesională sau politică. Perioada lucrată în funcție electivă se ia în considerare ca vechime și vechime neîntreruptă în muncă numai dacă în această perioadă ați fost retribuiți pe baza unui contract de muncă și au în calitate de membru al cooperativei meșteșugărești. În caz contrar această perioadă nu se include în vechimea neîntreruptă, dar nu o întrerupe (august 1967 — octombrie 1970 se unește cu perioada 1 aprilie 1973 — 1 noiembrie 1981).

● **VALER CRĂCIUN, Cluj** — În ipoteza în care, în perioada cît ați fost detașat la Zalău ați locuit efectiv în această localitate (ca flotant) aveți dreptul, conform H.C.M. nr. 822/1959 ca în primele 30 de zile ale detașării să beneficiați de diurna zilnică de 20 lei, precum și de acoperirea cheltuielilor de cazare. Pentru perioada următoare vi se cuvine, în locul diurnei,

20 la sută din retribuiția tarifară de încadrare.

● **MIRCEA MIHAILICĂ, Azuga** — Potrivit alin. 2 al art. 33 din Legea 57/1974 trecerea la gradația ultimă — a 6-a sau a 7-a, după caz — se poate face numai cu confirmarea organului ierarhic superior al unității. În cazul cînd la 1 decembrie 1980, cînd ați fost încadrat, în ultima gradație, au fost respectate prevederile alin. 2 și 3 din art. 33 ale legii susmenționate, la trecerea dv. la 1 martie 1982 în aceeași funcție, dar la o secție cu un nivel mai ridicat de retribuție (o clasă) vi se poate menține gradația avută. În acest caz nu se pune deci problema trecerii într-o gradație superioară.

● **ANA PAVEL, Piatra Neamț** — Conform art. 10 din Legea nr. 1/1971, persoana care s-a încadrat într-o unitate de stat la 90 de zile de la data ieșirii dintr-o cooperativă de producție meșteșugărească, are drept la recunoașterea vechimii neîntrerupte în muncă. Din cele arătate în scrisoarea dv. aveți vechime neîntreruptă în aceeași unitate numai de la data de 1 martie 1982, cînd ați fost încadrată cu contract de muncă și nu în calitate de membră cooperatoare.

● **NISTOR TUDOSE, București** — Conform art. 63 din Legea nr. 12/1971 organele de conducere colectivă ale centralelor pot reduce vechimea inițială cu cel mult 2 ani, la cel mult 3 la sută din totalul personalului tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ din unitatea respectivă. Aceasta, în cadrul promovării în diferite funcții de conducere pînă la nivelul șefilor de servicii inclusiv, a cadrelor tinere care îndeplinesc condițiile de studii, au dovedit competența și au obținut rezultate deosebite în activitatea practică. În condițiile aplicării Decretului nr. 367/1980 nu puteți fi promovat în funcția de șef birou înainte de a se apropia deblocarea postului respectiv. Postul fiind blocat, n-aveți drept la diferența de retribuție.

● **GHEORGHE C. BORTIȘCA, Goniaș, Neamț** — Cît timp ați ocupat funcția de contabil șef și puteți dovedi aceasta cu actele unității, aveți dreptul la diferența de retribuție prevăzută de Legea nr. 57/1974 (art. 74), aplicîndu-se diminuarea pentru lipsa studiilor superioare. Conform art. 176 din Codul Muncii puteți solicita plata diferenței pe trei ani, prin comisia de judecată a unității.

● **ION NICOLAE, Tulcea** — După cum vă este cunoscut, acolo unde Codul Muncii nu reglementează un anumit aspect al relațiilor contractuale, se

aplică prevederile cu caracter general ale Codului Civil. Pe această bază Tribunalul Suprem a decis în repetate rânduri că atît timp cît nu s-a creat un prejudiciu pentru unitate prin ocuparea de către o persoană a unei funcții pentru care nu îndeplinea condițiile prevăzute de lege, nu se pune problema restituirii drepturilor încasate. Desigur, în cazul neîndeplinirii condiției de studii, retribuția cuvenită este aceea prevăzută de Decretul nr. 100/1979, respectiv diminuată cu una sau două clase de retribuție față de retribuția funcției respective, prevăzută pentru cadrele cu studii superioare. Pentru neîndeplinirea condiției de vechime, nici Legea nr. 57/1974, nici Decretul nr. 100/1979 și nici Legea nr. 12/1971 nu prevăd diminuări de retribuție.

● **LUCIA D. PLEȘCA, București** — Conform soluției adoptate de Ministerul Educației și Învățămîntului, absolvenții facultății de drept — secția drept economic administrativ, nu îndeplinesc condiția de studii pentru a fi încadrați ca economiști. În prezent, în condițiile reglementării existente, privind blocarea posturilor, nu este posibilă transformarea postului de statistician în economist.

● **MARIAN COSTACHE, Buzău** — Încadrarea dv. ca revizor contabil cu studii superioare s-a făcut în conformitate cu prevederile art. 35, lit. b din Legea nr. 57/1974 potrivit căroro personalul care ocupă o funcție economică medie și absolvă cu diplomă sau licență cursurile serale sau fără frecvență ale învățămîntului superior se încadrează în funcția corespunzătoare studiilor absolvite la nivelul de bază sau cu o retribuție tarifară care să le asigure o clasă în plus față de cea avută. Aceasta în cazul în care retribuția tarifară pentru al doilea an de activitate este mai mică sau egală cu cea avută. Nu corespunde legii susmenționate menținerea gradațiilor avute la funcția medie.

● **NIȚA N. CALOTĂ, Dracea, comuna Crînga, Teleorman** — Obținerea derogării de la cerința de studii superioare, în temeiul art. 65 din Legea nr. 12/1971, nu determină modificarea retribuției stabilite pentru cadrele care ocupă funcții de conducere în unități agricole. Diminuarea cu două clase a retribuției prevăzute pentru funcția de responsabil de fermă de gr. II este deci corespunzătoare cu prevederile legale.

● **MARIAN GRIGORE, Rîșnov** — Potrivit statutului Casei de Economii și Consumaționi, depunerile la CEC sînt imprescriptibile, astfel că ele nu pot fi preluate de stat. Recomandăm a solicita sprijinul Inspectoratului General al Miliției pentru a vă comunica domiciliile titularilor carnetelor, arătîndu-le în scrisoarea dumneavoastră datele lor de stare civilă.